

KVEIKJUM NEISTANN

EYJAFRÉTTIR • FYLGIRIT • 08. 10. 2026 • 53. árg. • 10. tbl. • www.eyjafrettir.is

Börn í fyrsta bekk Hamarsskóla í ástríðutíma hjá Ástríði Júlíusdóttur. Mynd Óskar Pétur.

Fimm ár í Vestmanna-eyjum gefa jákvæðar vísbendingar

Getur reynslan úr Eyjum vísað veginn í íslensku skólastarfi?

VIÐTÖL OG SAMANTEKT:
ÓMAR GARÐARSSON
omar@eyjafrettir.is

Niðurstöður PISA 2025 eru enn ein áminningin um þær miklu áskoranir sem íslenskt skólakerfi stendur frammi fyrir. Íslenskir 15 ára nemendur eru undir meðaltali OECD í lestri, stærðfræði og náttúrufræði og árangur í lestri og stærðfræði hefur versnað.

Í Vestmannaeyjum hefur undanfarin fimm ár verið farin önnur leið með Kveikjum neistann í Grunnskóla Vestmannaeyja. Þar hefur frá upphafi verið horft á skólastarfið í víðu samhengi.

Markmiðið er ekki aðeins betri námsárangur heldur einnig bætt líðan barna, meiri félagsfærni, aukin áhugahvöt og að hvert barn fái verkefni og áskoranir við hæfi.

Verkefnið hófst haustið 2021 að frumkvæði Hermundar Sigmondssonar, prófessors við Háskóla Íslands og NTNU í Noregi. Grunnskóli Vestmannaeyja og Vestmannaeyjabær tóku verkefnið upp og frá upphafi hefur samstarf kennara, skólastjórnenda, foreldra, sveitarfélagsins og annarra samstarfsaðila verið einn af hornsteinum þess. Hugsunin er einföld en um leið metnaðarfull: Árangur og farsæld barna er

sameiginlegt verkefni skólans, heimilanna og samfélagsins alls.

Fyrstu niðurstöður gefa tilefni til bjartsýni. Vísbendingar eru um góðan námsárangur og jafnframt segja kennarar, starfsfólk og foreldrar sjá jákvæð merki þegar kemur að líðan, félagsfærni, áhuga og viðhorfi barnanna til náms. Reynslan úr Vestmannaeyjum snýst því um meira en nýjar kennsluáðferðir. Hún snýst um að byggja upp skólasamfélag þar sem námslegur, félagslegur og persónulegur þroski barnanna helst í hendur.

Í ljósi stöðunnar sem PISA-niðurstöðurnar draga upp er reynslan úr Vestmannaeyjum

sérstaklega áhugaverð. Í blaðinu í dag fjalla Eyjafréttir ítarlega um fyrstu fimm ár Kveikjum neistann. Rætt er við Hermund, barna- og menntamálaráðherra, stjórnendur og kennara Grunnskóla Vestmannaeyja, foreldra og fulltrúa sveitarfélagsins auk þess sem farið er yfir rannsóknir og þær niðurstöður sem þegar liggja fyrir.

Verkefnið er aðeins hálfnað og því of snemma að kveða upp endanlegan dóm. Fyrstu fimm árin gefa þó tilefni til stórrar spurningar: Er neistinn sem kveiktur var í Vestmannaeyjum ljósið sem gæti lýst upp grunnskólastarfi á landinu öllu?

Hvað segja foreldrar, kennarar, skólastjórnendur, stjórnmalafólk, ráðherra, vísindafólk og athafnafólk?

Inga Sæland, barna- og menntamálaráðherra mjög jákvæð

Ómetanlegt að sjá heilt samfélag taka höndum saman

≡ Heimsótti skólana í Vestmannaeyjum eftir að hún tók við embætti
≡ Segir samheldni samfélagsins gefa Kveikjum neistann byr undir báða vængi ≡ Vill sjá heildstæða nálgun á skólastarfi sem víðast

Inga Sæland, barna- og menntamálaráðherra, tekur eindregið undir mikilvægi þess starfs sem unnið hefur verið undir merkjum Kveikjum neistann í Grunnskóla Vestmannaeyja. Hún segir sérstaklega eftirtektarvert hvernig skólinn, foreldrar, sveitarfélagið og samfélagið í heild hafa tekið höndum saman um verkefnið og velferð barnanna.

Inga þekkir skólastarfið í Vestmannaeyjum af eigin raun. Eftir að hún tók við embætti barna- og menntamálaráðherra heimsótti hún skólana í Vestmannaeyjum og kynnti sér starfsemina. Þar fékk hún meðal annars innsýn í það starf sem unnið er innan Grunnskóla Vestmannaeyja og þá nálgun sem mótask hefur í kringum Kveikjum neistann.

„Eins og í öllu sem Eyjamenn gera, þá er það gert af fullum krafti. Það er hreint út sagt ómetanlegt að sjá heilt samfélag úti í Eyjum taka höndum saman um börnin sín, leggja metnað sinn og hjarta í verkefnið,“ segir Inga.

Kveikjum neistann hófst við Grunnskóla Vestmannaeyja haustið 2021 og er tíu ára þróunar- og rannsóknarverkefni. Frá upphafi hefur áhersla verið lögð á að bæta námsárangur og líðan nemenda, efla áhugahvöt þeirra og skapa aðstæður þar sem hvert barn fær verkefni og áskoranir við hæfi.

Inga segir styrk verkefnisins í Vestmannaeyjum ekki síst felast í því að samfélagið standi saman að baki því. „Þessi samheldni samfélagsins er dýrmæt og hún gefur Kveikjum neistann byr undir báða vængi.“

Hún horfir jafnframt til þess að sú heilstæða nálgun sem lögð er til grundvallar í verkefninu geti átt erindi víðar í íslensku skólakerfi. „Heilstæð nálgun á skólastarfið er eitthvað sem ég vil sjá sem víðast. Það skiptir öllu máli að okkur tækist að rækta með börnunum ástríðu fyrir náminu og nauðsynlega

Inga Sæland, barna- og menntamálaráðherra, segir ómetanlegt að sjá hvernig heilt samfélag í Vestmannaeyjum hefur tekið höndum saman um börnin og Kveikjum neistann. „Þessi samheldni samfélagsins er dýrmæt og gefur Kveikjum neistann byr undir báða vængi,“ segir Inga, sem styður verkefnið heilshugar.

seiglu sem nýtist þeim út í lífið.“ Þar vísar ráðherra til þátta sem eru meðal grunnstoða Kveikjum neistann: að vekja og viðhalda áhuga barnanna á námi og efla

þrautseigju þeirra. Markmiðið er þannig ekki aðeins að horfa til hefðbundins námsárangurs heldur einnig að styrkja börnin til framtíðar.

Afstaða Ingu til þess starfs sem unnið hefur verið í Vestmannaeyjum er skýr. „Ég styð því verkefnið heilshugar,“ segir Inga Sæland, barna- og menntamálaráðherra.

Aætluð að lyfta öllum börnum

Hermundur Sigmundsson, prófessor og hugmyndasmiður Kveikjum neistann, segir fyrstu niðurstöður verkefnisins í Grunnskóla Vestmannaeyja sýna að markviss þjálfun, reglulegt stöðumat og verkefni við hæfi hvers barns geti skilað góðum árangri. Verkefnið er nú komið vel á veg í tíu ára vegferð sinni og Hermundur segir markmiðið óbreytt: Að efla grunnfærni, líðan og áhugahvöt og lyfta öllum börnum.

Kveikjum neistann hófst við Grunnskóla Vestmannaeyja haustið 2021. Verkefnið er hugsað til tíu ára og felur í sér bæði þróun skólastarfs og rannsóknir á árangri þess. Hugmyndasmiðurinn er Hermundur Sigmundsson, prófessor við NTNU-háskólann í Þrándheimi og Háskóla Íslands. Hermundur segir grunninn að verkefninu einfaldan þótt framkvæmdin sé umfangsmikil. Börn séu ólík, þau læri á mismunandi hraða og þess vegna þurfi skólastarfið að taka mið af stöðu hvers og eins. „Meginmarkmiðið er að lyfta öllum börnum. Við viljum efla grunnfærni þeirra, bæta líðan og styrkja áhugahvötina. Börn eru ólík og þess vegna þarf hvert barn að fá verkefni og áskoranir sem hæfa færni þess. Við megum ekki einblína á aldur barnsins heldur þurfum við líka að horfa á hvar það er statt í náminu.“

Tíu ára verkefni í Eyjum
Kveikjum neistann var frá upphafi mótað í nánu samstarfi við stjórnendur og kennara Grunnskóla Vestmannaeyja. Að verkefninu koma einnig Vestmannaeyjabær, mennta- og barnamálaráðuneytið, Háskóli Íslands og Samtök atvinnulífsins. Kveikjum neistann – rannsóknarsetur Háskóla Íslands ber ábyrgð á þróunar- og rannsóknarhlutanum.

Hermundur segir mikilvægt að verkefnið sé ekki afmarkað við einstakar námsgreinar. „Við vinnum meðal annars með lestur, lesskilning, skapandi skrif, stærðfræði, náttúru- og umhverfisfræði, hreyfingu, ástríðu og hugarfar. Þetta er heildstæð nálgun. Við horfum ekki aðeins á námsárangur heldur einnig á líðan, áhugahvöt, þrautseigju og trú nemenda á eigin getu.“

Þar skipti hugarfar miklu. „Við viljum að börnin tileinki sér hugsunina: Ég get. Jákvæð styrking og gróskuhugarfar eru mikilvæg. Barnið þarf að upplifa að með þjálfun geti það tekið framförum.“

Öll börn nái lestrarkóðanum
Lestur hefur frá upphafi verið einn af lykilþáttum verkefnisins og þar voru sett metnaðarfull markmið. „Markmiðið er að öll börn, eða 100%, hafi brotið lestrarkóðann eftir fyrsta bekk. Með því er átt við að þau geti lesið einstök orð.

Þau fluttu erindi á málþingi í Vestmannaeyjum í október 2022 um verkefnið Kveikjum neistann. F.v. Heikki Lyytinen, prófessor, Svava Hjaltalín sérkennari, Silja Rós Guðjónsdóttir deildarstjóri, Anna Rós skólastjóri, Íris Róbertsdóttir bæjarstjóri, Sigurhanna Friðþórsdóttir kennari, Kári Bjarnason, forstöðumaður Safnahúss, og Hermundur Sigmundsson, prófessor sem leitt hefur verkefnið frá upphafi.

Við stefnum síðan að því að 80% nemenda verði fulllæs við lok annars bekkjar og að 90% geti lesið og skilið texta eftir þriðja bekk.“

Markmiðin ná þó lengra. „Við viljum að nemendur geti lesið sér til gagns, verði sterkir í skapandi skrifum og framsögn og hafi náð góðum tókum á grunnreikniáðgerðum við tólf ára aldur.“

Að sögn Hermundar byggist kennslan meðal annars á reglulegu stöðumati. Tilgangurinn sé ekki að prófa barn prófanna vegna heldur að finna stöðu þess og ákveða næstu skref.

„Stöðumatið gerir kennurum kleift að sjá hvar hvert barn stendur og velja verkefni út frá færni þess. Síðan kemur markviss þjálfun og eftirfylgni. Þannig reynum við að tryggja að verkefnin séu hvorki of auðveld né of erfið.“

Þjálfunartímar hafa verið teknir upp í árgöngunum og svokallaðir ástríðutímar gefa nemendum tækifæri til að vinna með eigin áhugasvið. Hreyfing skipar einnig stóran sess. „Hreyfing getur haft jákvæð áhrif á hreysti, einbeitingu og almenna líðan. Við viljum horfa á barnið í heild.“

100% hafa brotið lestrarkóðann

Hermundur segir niðurstöður í lestri gefa tilefni til bjartsýni. „Öll börn í þeim fimm árgöngum sem hafa tekið þátt í verkefninu hafa brotið lestrarkóðann eftir fyrsta bekk. Í samanburðarhópi var hlutfallið 73%.“

Hann bendir einnig á samanburð

sem skólastjórnendur í Vestmannaeyjum gerðu á nemendum í öðrum bekk. „Þar mældust 83% nemenda læs samkvæmt LÆS 2 en í samanburðarhópi 20 skóla víðs vegar um landið var hlutfallið 52%. Samkvæmt LÆS 3 mældust 91 til 93% nemenda læs, samanborið við 64% í samanburðarhópi 15 skóla.“

Hermundur segir að niðurstöður úr verkefninu hafi verið birtar í viðurkenndu vísindatímariti og að LESTU-aðferðafræðin, eða READ, hafi einnig verið birt á vísindalegum vettvangi.

Góð staða í stærðfræði

Stærðfræðin er annar mikilvægur þáttur og segir Hermundur stöðumatið þar einnig sýna góða stöðu. „Eftir fyrsta bekk var meðalskor nemenda 86% og þeir leystu að meðaltali 22,34 verkefni af 26. Eftir annan bekk var meðalskorið 73% og eftir þriðja bekk var það aftur komið í 86%.“

Hann leggur þó áherslu á að tölurnar séu fyrst og fremst tæki til að sjá hvar nemendur standi. „Það sem skiptir máli er að nota upplýsingarnar. Stöðumat á að hjálpa okkur að sjá hvað barnið kann, hvar það þarf meiri þjálfun og hvar það þarf meiri áskorun.“

Líðanin hluti af árangrinum

Námsárangur er aðeins annar hluti myndarinnar. Hermundur segir líðan barna jafn mikilvæga og þar hafi einnig komið fram áhuga-verðar niðurstöður. „Rannsókn á 148 börnum í Kveikjum neistann sýndi að þeim leið betur í skól-

anum og líkaði betur við bekkinn sinn en börnum í samanburðarhópi, sem taldi 1185 börn.“

Hann telur skipulag skóladagsins geta skipt þar máli. „Markmiðið er að skapa skólaumhverfi þar sem börnin upplifa öryggi en fá um leið áskoranir við hæfi. Ef verkefni eru sifellst of erfið getur barnið misst trúna á sjálf sig. Ef þau eru alltaf of auðveld verður heldur engin framþróun. Við þurfum að finna jafnvægið.“

Ástríðutíminn vinsælastur

Áhugahvöt er þriðja meginstöðin. Strax frá fyrsta skóladegi er unnið með hugtök sem tengjast hugarfari, samskiptum og persónulegum styrkleikum. „Við tökum fyrir eitt hugtak í hverjum mánuði, til dæmis gróskuhugarfar, ástríðu, hugrekki, meðlíðan, virðingu, samkennd og tilfinninguna fyrir því að tilheyra.“

Ástríðutímarnir eru sérstakur hluti þessa starfs. „Þar fá börnin að vinna með eitthvað sem vekur áhuga þeirra. Rannsóknir okkar sýna að ástríðutíminn er það fag sem börnum í 1.-3. bekk líkar best við. Íþróttir og hreyfing koma þar fast á eftir.“

Hermundur segir einnig athyglisverðar breytingar hafa komið fram í Íslensku æskulýðsrannsókninni. Hlutfall fjórðubekkinga í Vestmannaeyjum sem sögðust hafa gaman af að lesa í frítíma sínum hafi farið úr 64% árið 2023 í 77% árið 2025.

„Meira en helmingi færri sögðust jafnframt oft vera þreytt í skólanum og fleiri töldu mikilvægt að leggja sig fram í námi. Þetta eru mjög jákvæð merki.“

Ekki aðeins spurning um einkunnir

Kveikjum neistann er langtíma-verkefni og enn eru nokkur ár eftir af þeirri tíu ára vegferð sem hófst 2021. Hermundur segir því mikilvægt að halda áfram að safna gögnum, rannsaka árangurinn og þróa skólastarfið út frá því sem reynslan sýnir.

„Þegar skólastarf byggist á rannsóknunum, reglulegu stöðumati og markvissri þjálfun tel ég að hægt sé að ná mjög góðum árangri. Við þurfum að fylgjast vel með hverju barni, mæta því þar sem það er statt og veita því bæði stuðning og áskoranir.“

Að hans mati má þó ekki þrengja umræðuna um árangur barna niður í einkunnir og próf. „Kveikjum neistann snýst ekki aðeins um að bæta einkunnir. Þetta snýst um að börnum líði vel, þau öðlist sterka grunnfærni og hafi áhuga og trú á að þau geti náð árangri.“

Og markmiðið, segir Hermundur, hefur ekkert breyst frá því verkefnið hófst í Vestmannaeyjum fyrir fimm árum: „Við ætlum að lyfta öllum börnum.“

Meðal frumkvöðla verkefnisins eru Svava Þ. Hjaltalín, Kári Bjarnason og Hermundur Sigmundsson. Með þeim á myndinni er tróllið Þorsteinn Glúmur.

Vísindin að baki Kveikjum neistann

Stöðumat, markviss þjálfun og verkefni við hæfi hvers barns eru meðal lykilþátta Kveikjum neistann, tíu ára þróunar- og rannsóknarverkefnisins sem hófst við Grunnskóla Vestmannaeyja haustið 2021.

Hugmyndafræði verkefnisins byggir á rannsóknum úr taugavísindum, sálfræði og kennslufræði. Þar má nefna rannsóknir Gerald Edelman á taugasveigjanleika, K. Anders Ericsson á markvissri þjálfun og Mihaly Csikszentmihalyi á flæði. Einnig er horft til rannsókna Carol Dweck á grósku-hugarfari og Angelu Duckworth á þrautseigju.

Sameiginlegur þráður er að færni þróist með markvissri þjálfun og að áskoranir þurfi að hæfa getu hvers barns. „Lykillinn er, samkvæmt Ericsson, stöðumat, eftirfylgni, þjálfun og síðan nýtt stöðumat,“ segir Hermundur Sigmundsson, prófessor og hugmyndasmiður Kveikjum neistann. Hann segir flæði einnig skipta miklu. Verkefni megi hvorki vera of auðveld né of erfið heldur þurfi þau að hæfa færni nemandans. Þannig byggist upp trú á eigin getu og tilfinningin: „Ég get.“

Ánægja með verkefnið

Spættþópur mennta- og barnamálaráðuneytisins skilaði úttekt á verkefninu í janúar 2026. Þar kom fram mikil ánægja meðal þátttökuskóla og foreldra. Allir foreldrar sem svöruðu könnun hópsins sögðust ánægðir með verkefnið.

Innan Kveikjum neistann hafa jafnframt verið þróuð stöðupróf

Strákar í Hamarsskóla á fullu að teikna eftir forriti sem nýtt er í ástríðutímum. Mynd Óskar Pétur.

og mælitæki. Kveikjum neistann-setrið hefur lagt til að þau verði prófuð á stærri hópi og að öll börn í 2. bekk á Íslandi verði metin vorið 2027, meðal annars í læsi, stærðfræði, skapandi skrifum og líðan.

Vakið athygli utan Eyja

Kveikjum neistann hefur einnig vakið athygli utan Vestmannaeyja. Verkefnið var innleitt í Lindaskóla

í Kópavogi árið 2024 og sama ár hlaut það sérstaka viðurkenningu fyrir stuðning við íslenska tungu.

Í Noregi hefur verkefnið verið nefnt sem dæmi um leið til að efla heilsu og lífsgæði barna. Þar hefur meðal annars verið horft til hreyfingar og svokallaðs ástríðutíma, þar sem börn fá að sinna viðfangsefnum sem vekja sérstakan áhuga þeirra.

Hermundur segir meginmálið

að greina stöðu hvers barns og bregðast við henni. „Það þarf stöðumat sem aðstoðar kennara við að skipuleggja markvissa þjálfun fyrir hvert barn.“

Áherslur Kveikjum neistann snúa þannig að grunnþáttum eins og orðaforða, lestri og lesskilningi, félagsfærni, hreyfingu, líðan og því að hjálpa börnum að finna eigin áhugasvið og styrkleika.

Helgi Rúnar Óskarsson, forstjóri 66° Norður

Reynslan með eigin börnum kveikti áhugann

≡ Hefur fylgst með KN frá upphafi ≡ Reynsla fimm barna föðurs vakti áhugann ≡ Vestmannaeyjar einstakur vettvangur

Reynslan af því að fylgja fimm börnum í gegnum skólakerfið, bæði hér heima og erlendis, varð til þess að Helgi Rúnar Óskarsson, forstjóri 66°Norður, fór að velta skólamálum fyrir sér af meiri alvöru. Síðar kynntist hann Hermundi Sigmundssyni, hugmyndasmið Kveikjum neistann, og fann þar hugmyndir sem féllu vel að þeirri reynslu sem hann hafði sjálfur öðlast.

Helgi Rúnar hefur fylgt hugmyndinni að baki Kveikjum neistann frá því áður en verkefnið hófst í Grunnskóla Vestmannaeyja haustið 2021. Hann kom síðar að stofnun Rannsóknarseturs um menntun og hugarfar við Háskóla Íslands og hefur gegnt formennsku í stjórn þess.

Eyjafréttir ræddu við Helga Rúnar um reynsluna sem vakti áhuga hans á skólamálum, fyrstu kynnum hans af hugmyndum Hermundar, hvers vegna Vestmannaeyjar hentuðu verkefninu og hvað hann telur reynsluna fyrstu fimm árin segja.

Faðir fimm barna

Hvernig kviknaði áhugi þinn á skólamálum? „Ég hafði fylgst lengi með skrifum Hermundar þar sem hann talaði um ákveðna grunnþætti í námi og mikilvægi hreyfingar. Þegar við svo hittumst fann ég, sem faðir fimm barna, að þetta væri verkefni sem ég vildi styðja við.“

Helgi Rúnar vill þó ekki gera mikið úr eigin hlut. „Hermundur er hugmyndasmiðurinn og verkefnið væri ekki til nema vegna hans og fólksins sem hefur unnið með honum. Þar hefur Svava Þ. Hjaltalín verið í fremstu röð. Síðan er teymið sem hefur unnið að þessu í Vestmannaeyjum framúrskarandi.“

Eigin reynsla hafði þó þegar vakið áhuga hans á því hvernig börnum er kennt að lesa. Áður en hann kynntist Hermundi hafði hann kynnst Helgu Sigurjónsdóttur sem aðstoðaði börn sem áttu í erfiðleikum með lestur. „Ég var svo heppinn að kynnast Helgu þegar þrjú yngstu börnin mín voru lítul. Hún hafði hjálpað mörgum börnum, meðal annars börnum með lesblindu og tók litla hópa heim til sín. Þetta var löngu áður en ég kynntist Hermundi.“

Hann segir Helgu hafa miðlað til sín aðferðum sem hann gat sjálfur nýtt. „Hún hjálpaði mér að kenna börnunum mínum að lesa. Þegar hún féll frá bjó ég að þessari þekkingu og gat meðal annars nýtt hana þegar ég kenndi yngsta syni mínum að lesa með áherslu á hljóð og staf.“

Meira en lestrarverkefni

Hvað var það við Kveikjum neistann sem greip þig helst?

„Mér fannst áherslan á grunnatriðin hafa minnkað í skólakerfinu okkar, ekki síst í lestrarkennslu. Lesturinn er einn af hornsteinum alls náms. Ef barn nær góðum tökum á lestri snemma skapast betri grunnur fyrir lesskilning, ritun og annað nám.“

Hann segir algengan misskilning að Kveikjum neistann sé fyrst og fremst lestrarverkefni. „Kannski er það vegna þess að byrjað er strax í 1. bekk og þar er mikil áhersla á stafi og hljóð. Þá halda sumir að þetta snúist bara um lestur. En þetta er miklu stærra.“

Þar nefnir hann hreyfingu, grunnfærni, skipulag skóladagsins og ástríðutímanna. „Rannsóknir hafa sýnt fram á mikilvægi hreyfingar og áhrif hennar á einbeitingu og nám. Hugmyndin

Fjölskyldan á Orkumóti í Vestmannaeyjum. Bjarney Harðardóttir, Helgi Rúnar Óskarsson, Ísak Óli Helgason og Pálmar Óli Helgason, fyrir miðju með verðlaunapening um hálsinn. Mynd aðsend.

er meðal annars að börnin hreyfi sig fyrri hluta dags og grunnfögin fái mikið vægi þegar einbeitingin er góð.“

Síðari hluta dags komi svokallaðir ástríðutímarnir inn. „Við erum ekki öll eins. Eitt barn hefur áhuga á skák, annað á fótbolta og það þriðja á teikningu eða einhverju allt öðru. Það þarf að gefa börnunum tækifæri til að njóta sín þar sem áhugi þeirra og styrkleikar liggja.“

Hann telur slíka nálgun ekki síst geta skipt máli fyrir drengi. „Við sjáum vandann sem hefur verið í umræðunni varðandi stöðu drengja í skólakerfinu. Það þarf að finna leiðir til að virkja áhuga barna og fá þau til að upplifa að þau geti náð árangri.“

Við mælum allt

Helgi Rúnar segir reglulegt stöðumat ekki eiga að vera dóm yfir barninu heldur tæki til að sjá hvar það stendur og hvar þörf er á meiri stuðningi. „Við mælum vindinn og úrkomuna. Við viljum vita hversu mikið bensín er á bílnum eða hversu mikil hleðsla er eftir svo við komumst á leiðarenda. Við fylgjumst með hraðanum. Mæling er einfaldlega leið til að átta sig á veruleikanum og sjá hvar maður stendur.“

Hann segist því aldrei hafa skilið hvers vegna mælingar hafi á stundum orðið feimnismál í skólastarfi. „Það þarf enginn að skammast sín fyrir niðurstöðuna. Stundum gengur okkur vel og stundum illa. Ef mæling sýnir að barn þarf meiri stuðning eða meiri æfingu þá eigum við að geta brugðist við því.“

Þar geti jafnframt falist mikil hvatning. „Þegar barn sér að æfing og vinna skila bættum árangri eykst trú þess á eigin getu. Þá líður því líka betur. Mælingin á ekki að vera refsing heldur tæki til að hjálpa barninu áfram.“

Varla hægt að finna betra bæjarfélag

Helgi Rúnar kom reglulega til Vestmannaeyja, ekki síst í upphafi verkefnisins, og segir samfélagið hafa reynst sérstaklega vel til þess fallið að þróa verkefni af þessu tagi.

Hvað gerði Vestmannaeyjar að góðum stað fyrir Kveikjum neistann? „Ég held að það hefði varla verið hægt að finna betra bæjarfélag til að koma þessu verkefni af stað. Vestmannaeyingar eru þekktir fyrir að geta búið til stemningu og staðið saman þegar á þarf að halda.“

Hann brosir þegar hann rifjar upp eigin kynni af Eyjamönnum. „Ég þekki þetta aðeins sjálfur frá því við vorum að sigla með Herjólf til Eyja og mæta ÍBV í handbolta í gamla daga. Hvort sem það er Þjóðhátíð, Íþróttir eða önnur verkefni þá er ákveðinn kraftur í samfélaginu.“

Þennan kraft segir hann hafa skipt máli þegar Kveikjum neistann var ýtt úr vör. „Vestmannaeyjabær, skólinn, kennarar, foreldrar og aðrir sem hafa komið að þessu hafa tekið verkefnið alvarlega. Það skiptir gríðarlega miklu máli.“

Samstarfið við Háskóla Íslands

Samhliða verkefninu í Vestmannaeyjum var komið á samstarfi við Háskóla Íslands og síðar varð Helgi Rúnar einn þeirra sem komu að stofnun Rannsóknarseturs um menntun og hugarfar við skólann. „Við fórum í samstarf við Háskóla Íslands og það hefur haldið áfram. Tengingin við háskólasamfélagið og rannsóknirnar skiptir miklu máli.“

Hann sér þar einnig tækifæri til að reynslan úr Vestmannaeyjum geti nýst víðar. „Háskólasetur eru víða um land og þar geta verið tækifæri fyrir Kveikjum neistann. Það sem skiptir máli er að þróa verkefnið áfram, rannsaka það og sjá hvað virkar.“

Þurfum að þora

Helgi Rúnar segir mikið vera að gerast í menntamálum, bæði hér á landi og erlendis. Þar þurfi fólk að þora að horfast í augu við hvað gefi árangur og hvað ekki. „Við verðum að geta rætt það af hrein-skilni. Ef eitthvað virkar eigum við að byggja á því. Ef eitthvað virkar ekki eigum við að hafa kjark til að breyta því.“

Hann telur að aukin áhersla á

grunnfærni, markvissa þjálfun og reglulegt stöðumat geti verið hluti af þeim breytingum sem þurfi í íslensku skólakerfi. „Grunnurinn skiptir máli. Lestur og stærðfræði eru undirstaða svo margra annarra þátta. Síðan þarf að fylgjast með framförunum og bregðast við þegar barn þarf meiri stuðning.“

Innblástur frá Vestmannaeyjum

Getur reynslan í Vestmannaeyjum orðið fyrirmynd annars staðar?

„Ég hef mikla trú á því. Þegar Lindaskóli í Kópavogi byrjaði með Kveikjum neistann var fólkið þar meðal annars innblásið af því sem hafði verið gert í Eyjum.“

Hann telur að skilningur á stöðunni í íslensku menntakerfi hafi aukist og sömuleiðis vilji til breytinga. „Þetta er mér mikið hjartansmál og það er frábært að sjá vinnuna sem fer fram í Vestmannaeyjum. Ég hef trú á að það sem er að gerast hjá ykkur geti orðið stórt skref fram á við í íslensku menntakerfi á næstu árum.“

Þakkar Eyjamönnum

Helgi Rúnar vill að lokum koma þakklæti á framfæri til þeirra sem hafa lagt verkefninu lið. „Ég vil þakka Vestmannaeyjabæ, Grunnskóla Vestmannaeyja, Bókasafninu, foreldrum og öllum þeim sem hafa lagt hönd á plóg. Það er mikill vilji í fólki til að vinna þetta vel.“

Hann segir jafnframt mikilvægt að segja frá verkefninu og ræða niðurstöður þess á opinskáan hátt. „Það er ekkert auðvelt að innleiða breytingar og auðvitað eiga menn að spyrja gagnrýninna spurninga. En þá eigum við líka að horfa á gögnin, mæla árangurinn og sjá hvað reynslan segir okkur.“

Eftir fyrstu fimm árin í Vestmannaeyjum segir hann meginatriðið þó einfalt. „Það sem skiptir mestu máli er hvernig börnunum gengur og hvernig þeim líður. Ef við sjáum að þau taka framförum, líður vel og fá tækifæri til að nýta hæfileika sína, þá erum við á rétttri leið. Það sem hefur verið gert í Vestmannaeyjum gefur okkur góða ástæðu til að halda áfram.“

Um 70% foreldra sögðust finna mun

≡ Aukinn áhugi á lestri og skóla ≡ Ánægja með ástríðutíma og nám við hæfi ≡ Meiri áhersla á stærðfræði og náttúrufræði

Í síðasta blaði Eyjafréttar var rætt við Önnu Rós Hallgrímsdóttur og Einar Gunnarsson, skólastjóra Grunnskóla Vestmannaeyja, um reynsluna af Kveikjum neistann. Þau sögðu fyrstu vísbendingar um árangur verkefnisins jákvæðar en lögðu áherslu á að enn væri of snemma að kveða upp endanlegan dóm.

Fyrsti árgangurinn sem hóf skólagöngu undir merkjum verkefnisins er nú kominn í 6. bekk. Í lok síðasta skólaárs var hópurinn yfir landsmeðaltali í stærðfræði og vel í meðallagi í lestri. Þá sögðust kennarar og annað starfsfólk sjá jákvæð merki þegar kemur að áhuga, félagsfærni og viðhorfi nemenda til náms.

Anna Rós sagði niðurstöður foreldrakönnunar einnig athyglisverðar. Um 70% foreldra sögðust finna mun. Þeir nefndu meðal annars aukinn áhuga barnanna á lestri og skólanum, ánægju með ástríðutíma og að námið væri betur við hæfi þeirra.

Einar sagði verkefnið nú komið á nýtt stig þar sem stærðfræði og náttúrufræði kæmu sterkar inn. Hann lagði þó áherslu á að raunverulegur árangur yrði ekki metinn fyrr en lengra væri liðið á verkefnið.

„Við erum á góðum stað og sjáum mörg jákvæð teikn,“ sagði Einar í samtali við Eyjafréttir.

Anna Rós Hallgrímsdóttir, skólastjóri GRV, segir fyrstu vísbendingar um árangur Kveikjum neistann jákvæðar.

Aníta Jóhannsdóttir, formaður fræðsluráðs

Rík ástæða til bjartsýni

Fyrstu fimm árin gefa jákvæðar vísbendingar – Pólítísk samstaða um áframhald verkefnisins – Reynslan úr Vestmannaeyjum vekur áhuga víðar. Aníta Jóhannsdóttir, formaður fræðsluráðs Vestmannaeyjabæjar, segir fyrstu fimm ár Kveikjum neistann í Grunnskóla Vestmannaeyja gefa jákvæðar vísbendingar. Hún nefnir sérstaklega viðhorf nemenda til lesturs, góða líðan, aukið samstarf heimila og skóla og fyrstu niðurstöður um námsárangur. Verkefnið sé þó aðeins hálfnað og því of snemmt að leggja endanlegt mat á árangurinn.

Aníta hefur setið í fræðsluráði frá árinu 2018 og verið formaður þess frá 2022. Hún er bæjarfulltrúi Sjálfstæðisflokksins, viðskiptafræðingur frá Háskóla Íslands og viðurkenndur bókari. Hún hefur fylgst náið með þróun Kveikjum neistann frá því verkefnið hófst í Grunnskóla Vestmannaeyja haustið 2021.

„Frá sjónarhóli fræðsluráðs erum við mjög ánægð með þann árangur sem Kveikjum neistann hefur skilað á fyrstu fimm árum verkefnisins. Nemendur eru almennt jákvæðari gagnvart lestri, samstarf foreldra og skóla hefur eflst og mælingar sýna að líðan barnanna er góð. Fyrstu niðurstöður um námsárangur rannsóknarhópsins benda jafnframt til þess að verkefnið sé á réttri leið,“ segir Aníta.

Sterkari grunnur í lestri og stærðfræði

Hún leggur áherslu á að Kveikjum neistann sé tíu ára þróunar- og rannsóknarverkefni og heildstæð breyting á skóladeginum taki tíma. „Við sjáum nú þegar jákvæð áhrif en vitum jafnframt að varanlegur árangur byggist á þolinmæði og markvissri vinnu til lengri tíma. Þess vegna er mikilvægt að halda áfram af sama krafti og byggja á því sem hefur reynst vel. Það sem við höfum séð hingað til gefur okkur ríka ástæðu til bjartsýni um framhaldið.“

Kveikjum neistann hentar Elvari vel: Elvar Aron, sem er í 4. bekk, hefur verið í Kveikjum neistann frá upphafi skólagöngu. Hann er greindur með DLD (málþroskaröskun) og þarf mikla eftirfylgni og þjálfun. Aníta segir verkefnið henta honum einstaklega vel og hrósar stuðningi GRV og Sísíar Láru umsjónarkennara. Myndin er frá jólaþöndri í Hamarsskóla í desember 2025.

Mynd aðsend.

Að sögn Anítu hefur Kveikjum neistann haft töluverð áhrif á skipulag skólastarfsins. Verkefnið byggir á fimm lykilþáttum: læsi, stærðfræði, náttúrufræði, hreyfingu og hugarfari. „Lestur og læsi hafa fengið aukið vægi og markvissst hefur verið unnið að því að styrkja grunnfærni nemenda. Við höfum í raun hægt aðeins á ferðinni til að tryggja að nemendur nái sterkum grunni í lestri og stærðfræði áður en byggt er áfram ofan á hann.“

Jafnframt hefur verið lögð

áhersla á jákvætt hugarfar, seiglu og trú nemenda á eigin getu. Skóladagurinn hefur einnig tekið breytingum. Hreyfing hefur fengið aukið vægi og í öllum árgöngum eru þjálfunartímar þar sem fleiri kennarar koma að kennslunni og hægt er að skipta nemendum í smærri hópa. „Það gerir okkur kleift að mæta ólíkum þörfum nemenda betur og veita markvissari stuðning.“

Ástríðutímar eru annar þáttur verkefnisins. Þar fá nemendur að velja verkefni út frá eigin

áhugasviði og styrkleikum, sem Aníta segir hafa aukið þátttöku þeirra og áhuga á námi.

Of snemmt að kveða upp endanlegan dóm

Þótt fyrstu niðurstöður gefi tilefni til bjartsýni segir Aníta mikilvægt að fara varlega í að draga endanlegar ályktanir. „Þar sem um tíu ára þróunarverkefni er að ræða er mikilvægt að ljúka vegferðinni áður en endanlegt mat er lagt á árangurinn.“

Aníta segir skýra pólitíska samstöðu vera um framhaldið. „Allir flokkarnir studdu verkefnið fyrir síðustu sveitarstjórnarkosningar. Það sýnir að verkefnið nýtur víðtæks stuðnings óháð flokkum.“

Hún segir viljann skýran til að halda verkefninu áfram af fullum krafti út tíu ára verkefnistímann.

Reynslan úr Eyjum vekur athygli

Kveikjum neistann hefur vakið athygli utan Vestmannaeyja. Lindaskóli í Kópavogi hefur tekið upp hugmyndafræði verkefnisins, fleiri skólar hafa sýnt henni áhuga og verkefnið hefur einnig vakið athygli erlendis.

„Við erum stolt af því starfi sem unnið hefur verið í Grunnskóla Vestmannaeyja og vonum að reynslan hédan geti orðið öðrum skólum innblástur í því mikilvæga verkefni að efla nám og líðan barna,“ segir Aníta.

Hún leggur þó áherslu á að verkefni af þessu tagi verði ekki einfaldlega flutt óbreytt á milli skóla. Áhugi og vilji til breytinga þurfi að vera til staðar hjá starfsfólkinu sjálfu. „Það sem hefur skipt miklu máli hjá okkur er einmitt að starfsfólk skólans hefur tekið virkan þátt í þessari vegferð og haft trú á þeim breytingum sem verið er að innleiða.“

Þar telur Aníta liggja mikilvægan lærdóm af fyrstu fimm árunum í Vestmannaeyjum: Breytingar á skólastarfi byggjast ekki aðeins á nýju skipulagi og aðferðum heldur ekki síður á virkri þátttöku þeirra sem starfa í skólanum.

Bókasafnið – liðsfélagi í Kveikjum neistann

KÁRI BJARNASON
forstöðumaður Safna-
húss og Bókasafns
Vestmannaeyja

Þegar Kveikjum neistann fór af stað í Grunnskóla Vestmannaeyja haustið 2021 var okkur á Bókasafni Vestmannaeyja strax ljóst að þarna væri verkefni sem við vildum taka þátt í og styðja eftir mátti. Lestur og læsi eru í hjarta alls skólastarfs, en lestrarmenning verður ekki til innan veggja skólans eins. Hún hefur ævinlega verið eitt af höfuðviðfangsefnum bókasafna.

Meginþunginn á framgangi verkefnisins Kveikjum neistann hvílir á skólanum og þeim sem standa að verkefninu af hálfu bæjarins. Við á Bókasafninu erum stoltir meðspilarar. Okkar hlutverk er að styðja við þá vinnu sem fram fer í skólanum með því sem við kunnum best: að byggja upp og viðhalda lestraráhuga, gera bækur aðgengilegar og skapa aðstæður þar sem lestur tengist ánægju, forvitni og eigin vali. Að para saman barn og bók er eitt af lykilverkefnum allra bókasafna.

Réttá bókinn fyrir hvert barn
Eitt stærsta verkefni okkar í tengslum við Kveikjum neistann hefur verið litakóðun allra barna- og ungmennabóka safnsins eftir fimm skilgreindum erfiðleikastigum. Alls voru 16.711 eintök merkt og tók verkefnið um tvö ár. Merkingarnar auðvelda börnunum, foreldrum og starfsfólki að finna bækur á safninu sem hæfa lestrarfærni barnsins hverju sinni. Það fellur vel að einni af grunnáherslum verkefnisins Kveikjum neistann: að áskorunin hæfi ávallt færninni. Við höfum jafnframt unnið með skólabókasöfnunum að því að taka þar upp sama kerfi. Þannig mætir barninu sami þráðurinn hvort sem það velur sér bók í skólanum eða á Bókasafni Vestmannaeyja. En að finna réttu bókina er aðeins byrjunin. Við þurfum líka að skapa löngunina til að lesa.

Lestrargleðin ræktuð allt árið
Sumarlesturinn á Bókasafninu er gott dæmi um slíkt verkefni. Hann var endurvakinn árið 2018 og þá tóku 37 börn þátt. Síðan hefur þátttakan vaxið ár frá ári. Árið 2025 voru 213 börn skráð og lásu þau samtals 615 bækur. Sumarið 2026 tóku 223 börn þátt og lásu rúmlega 800 bækur. Markmiðið er ekki að prófa börnin eða gefa þeim einkunnir heldur einfaldlega að efla lestrargleðina og gera lesturinn að skemmtilegum og

Fullt var út úr dyrum í Einarstofu í Safnahúsi þegar Birgitta Haukdal kynnti bók sína í Vestmannaeyjum.

eðlilegum hluta sumarsins. Á hverju ári fær Sumarlesturinn nýtt þema og safnið tekur breytingum með því. Við höfum farið niður í undirdjúpin og út í geim, hitt tröll og íslenskar furðuverur, víkinga og ofurhetjur, heimsótt Nammiland og nú síðast smíðað kappakstursbíl til að bjóða gestum okkar að reyna leikni sína. Með þessu móti koma börnin inn í umhverfi sem kveikir jákvæðni, forvitni og leikgleði. Þau sem ekki eru farin að lesa sjálf mega að sjálfsögðu taka þátt og láta lesa fyrir sig. Lestrarmenning og lestrargleði hefjast löngu áður en barnið les fyrstu bókina sjálft. Jólasveinaklúbburinn vinnur að sama markmiði yfir vetrartímann og hefur frá árinu 2016 einnig orðið fastur liður í starfi safnsins. Kríklaklúbburinn, sem kemur reglulega til okkar, tengir foreldra yngstu barnanna og börn þeirra við safnið. Þegar skólagangan hefst fá börnin ókeypis bókasafnsskírteini. Hefð er orðin fyrir því að heimsækja fyrsta bekk á hverju hausti og segja frá Bókasafnsálfinum Bókólfi. Ég afhendi hverju barni persónulega sitt skírteini og við bjóðum börnunum síðan formlega í heimsókn á Bókasafnið. Þegar þau síðan koma í sína fyrstu formlegu heimsókn er farið með þau um allt safnið, meira að segja heimsóttar eldgamlar bækur, listaverk og hlutir skoðaðir sem voru notaðir á tíma sem er langt handan við þeirra fjöruga ímyndunarafli. Laugardagsopnarnir hafa einnig skipt sköpum við að koma bókinni nær barninu. Þær höfust reglulega árið 2023 og auðvelduðu fjölskyldum að sækja safnið saman. Boðið hefur verið upp á fönður, sögustundir, bíó, ratleiki, bókabingó, spiladaga,

Drífa Þöll og Sigurfinna. Starfsfólk Bókasafnsins lætur hugmyndaflugið ráða fyrir þegar kemur að því að gleðja þann fjölda barna sem kikir við.

leikfangaskiptimarkaði, púsladaga, rithöfundaheimsóknir, búa-ingadaga og bangsagistingu svo fátt eitt sé nefnt. Barn kemur kannski fyrst vegna viðburðarins en um leið kynnist það Bókasafninu sem sínum stað – stað þar sem bækur, samvera og skemmtun eiga heima.

Öflugur liðsmaður í læsi barnanna
Þetta er kannski kjarni málsins. Ef við viljum efla lestrarfærni barna til framtíðar þurfum við um leið að hlúa að lestraráhuga þeirra. Hermundur Sigmundsson lagði snemma áherslu á mikilvægi bókasafna í verkefninu. Í greinum

sem við höfum skrifað í blöð ásamt skólastjóra Grunnskóla Vestmannaeyja hefur verið undirstrikað að lestur væri lykillinn að menntun og að samstarf skólans og Bókasafnsins gæti stutt við þá vegferð. Í hinu mikilvæga starfi að efla læsi barna erum við hinn öflugli liðsmaður sem leiðir og laðar barn að bók – akkúrat bókinni sem hentar barninu á þessum tíma. Við erum þakklát fyrir samstarfið og finnum vel hversu Kveikjum neistann hefur kveikt áhuga barna og ungmenna á að kynna sér betur alla þá fjölbreyttu starfsemi sem Bókasafn Vestmannaeyja hefur upp á að bjóða.

Að kveikja neistann

≡ Að vekja áhuga og ástríðu barna í námi og skólastarfi

SVAVA Þ. HJALTALÍN
sérkennari og
læsisfræðingur

„Að kveikja neistann“ er lítið rannsóknar- og þróunarverkefni sem hefur sýnt fram á árangur í námi og starfi, fyrst í Eyjum og síðar einnig í Lindaskóla í Kópavogi. Markmið verkefnisins er að efla velliðan barna, vekja áhuga þeirra og ástríðu fyrir námi og skólastarfi og efla þannig árangur. Hugmyndafræðin á bak við verkefnið er einföld en áhrifarík og hvílir á traustum grunni. Byggt er á einföldum og öflugum námskenningum þar sem áhersla er lögð á grunnfærni. Það má líkja hugmyndafræðinni við uppbyggingu í íþróttum eða tónlistarnámi, þar sem ríkir vissu um mikilvægi endurtekninga og markvissrar þjálfunar, frá hinu einfalda til hins flókna, til að ná árangri. Allar áskoranir miðast við færni einstaklingsins því vísindin kenna að of þung verkefni geti leitt til kvíða og of létt verkefni til leiða – en það eru tilfinningar sem ber að forðast. Börnin þurfa að komast í flæði og upplifa tilfinninguna „ég get“ sem er stórkostlegt augnablik að verða vitni að þegar það gerist.

Vísindi og gagnreyndar aðferðir í fyrirrúmi

Það er mikill styrkur fyrir kennara að hafa vísindi og gagnreyndar aðferðir á bak við sig, sem lofa árangri ef hugmyndafræðinni er fylgt. Fagmennska kennara kallar á árangursríkar leiðir og góður vegvísir styður vel við starf þeirra á gólfinu, þar sem þeir leysa verkefni dagsins oft á undraverðan hátt. Mikilvægt er að setja skýrar vörður, markmið og áætlun sem auðvelt er að fylgja eftir.

Þá þarf að mæla árangur jafnt og þétt með einföldum mælitækjum til að átta sig á hvaða þætti þarf að þjálfa og styrkja frekar. Öllum börnum er lyft og áskoranir

ávallt miðaðar við færni sérhvers barns. Faghópurinn í kringum verkefnið hefur staðið vaktina og útbúið einfaldar vörður í reikniðgerðum, ásamt lestrar- og lesskilningsprófum, kennurum til hægðarauka og börnunum til góða.

Þjálfunartímar himnasending

Kennarar mæta gríðarlegum áskorunum á hverjum degi og er ein sú stærsta að koma til móts við ólíkar þarfir og mismunandi stöðu nemenda. Til að bregðast við þessu og tryggja að hvert barn fái menntun við hæfi, hafa svokallaðir þjálfunartímar í íslensku og stærðfræði reynst algjör himnasending sem gefur verkefniinu mikið gildi. Þessir tímar eru sérstaklega dýrmætir því þar er þess gætt að sérhvert barn fái rétta áskorun, jafnframt því sem unnið

er markvisst að því að styrkja og efla færni allra. Tímarnir byggja á reglubundnu mati, en það er kjarni verkefnisins: að meta, kenna og endurmeta til þess að vita nákvæmlega hvaða hópi hvert barn tilheyrir hverju sinni.

Ástríðutímar og dýrmætir ávextir

Að breyta skipulagi skóladagsins á þennan hátt hefur verið mikið heillaspor. Það á jafnt við um þjálfunartímana, aukna hreyfingu og svokallaða ástríðutíma. Ástríðutímarnir hafa hlotið gríðarlegar vinsældir hjá börnunum, sem og aukin hreyfing yfir daginn. Þessir áhersluþættir eru alls ekki úr lausu lofti gripnir, heldur sýna rannsóknir skýrt fram á mikilvægi þeirra fyrir nám og færni. Það að fá að velja viðfangsefni sjálf eftir hádegi og efla þannig eigin ástríðu, er mikil

nýjung í skólastarfi hjá yngstu börnum grunnskóla.

Einn af ófyrirséðum og dýrmætum ávöxtum verkefnisins er að börnin virðast eiga fleiri vini nú en áður. Sú vinátta verður ekki metin til fjár, enda er hún verðmætari en nokkrir eðalsteinar. Þessi breyting skýrist líklega af þeirri blöndun sem á sér stað á milli hópa yfir daginn. Svona jákvæð ávöxtun á eftir að lita og auðga til framtíðar þau bæjarfélög sem taka þátt í verkefniinu.

Það hefur verið mikill heiður að fá tækifæri til að vera hluti af verkefniinu og kynnast öllu því fagfólki og þeim fræðimönnum, jafnt íslenskum sem erlendum, sem að því hafa komið. Kærar þakkir fyrir frábært samstarf og um leið bind ég vonir við að verkefnið fái vængi og fari í önnur sveitarfélög og aðra skóla, því af því verður ekkert barn svikið.

Einar Gunnarsson, skólastjóri Grunnskóla Vestmannaeyja

Fleiri skólar gætu tekið upp Kveikjum neistann

≡ Ráðuneytið styður KN-setur ≡ Innleiðing í fleiri skólum næsta haust

Fleiri grunnskólar gætu tekið upp hugmyndafræði Kveikjum neistann næsta haust eftir jákvæðar niðurstöður úr þróunarstarfinu í Grunnskóla Vestmannaeyja. Í samanburðarrannsókn á lestrarfærni náðu 83% nemenda í Kveikjum neistann viðmiðum Læs2, samanborið við 53% nemenda í samanburðarhópi.

Á sama tíma standa yfir viðræður við barna- og menntamálaráðuneytið um næstu skref og hvernig staðið verði að innleiðingu verkefnisins í fleiri skólum.

„KN-setur hefur frá áramótum verið í nánu samstarfi við barna- og menntamálaráðuneytið sem hefur styrkt verkefnið myndarlega. Stuðningurinn nær aftur til þess tíma þegar Lilja Dögg Alfreðsdóttir fór með málaflokkinn og Inga Sæland, núverandi barna- og menntamálaráðherra, hefur haldið honum áfram,“ segir Einar Gunnarsson, skólastjóri Grunnskóla Vestmannaeyja.

Hann segir nú rätt um næstu skref og þátttöku fleiri skóla. „Það skýrist vonandi á næstu misserum hvernig því verður háttað. Stefnt er að því að þeir skólar sem verða fyrir valinu geti farið af stað næsta haust. Hversu margir þeir verða vitum við ekki enn og við eigum eftir að kynna verkefnið frekar.“

Hundruð komið til Eyja

Áhugi á Kveikjum neistann hefur verið mikill og nokkur hundruð manns hafa komið til Vestmannaeyja til að kynna sér starfið í Grunnskóla Vestmannaeyja.

„Við höfum fengið hingað marga hópa og viðbrögðin hafa almennt verið mjög jákvæð. Það er mikil viðurkenning á því sem við höfum verið að gera,“ segir Einar. Hann segir þó mikilvægustu viðurkenninguna felast í niðurstöðum mælinga á lestrarfærni nemenda. Þar vísar hann sérstaklega til Læs2, mælitækis sem lagt er fyrir í lok 2. bekkjar.

„Í sumar birtist samanburðarrannsókn þar sem niðurstaðan var afgerandi. Þar náðu 83% barna í Kveikjum neistann viðmiðum prófsins en 53% barna í samanburðarhópnum.“

Einar Gunnarsson, skólastjóri GRV. Fleiri skólar gætu tekið upp Kveikjum neistann næsta haust eftir góðan árangur verkefnisins í Vestmannaeyjum. Mynd Óskar Pétur.

KN-setur heldur utan um þróunarstarfið

KN-setur, sem upphaflega hét Rannsóknarsetur um menntun og hugarfar, heldur utan um rannsóknar- og þróunarstarf Kveikjum neistann. Setrið nýtur stuðnings Vestmannaeyjabæjar, barna- og menntamálaráðuneytisins, Háskóla Íslands og Samtaka atvinnulífsins.

„Hugmyndin var upphaflega að fara inn á fleiri svið en bara Kveikjum neistann, en með tímanum beindist athyglin fyrst og fremst að verkefninu,“ segir Einar.

KN-setur er í Vestmannaeyjum og tengist Rannsóknasetri Háskóla Íslands þar. Fjórir starfsmenn sinna verkefnum fyrir setrið í hlutastarfi: Einar, Helga Sigrún Þórsdóttir, deildarstjóri fræðslu- og uppeldismála, Svava Hjaltalín og Hermundur Sigmundsson, hugmynda-smiður Kveikjum neistann. Hermundur leiðir rannsóknarstarfið en meðal verkefna setursins er að þróa mælitæki og aðferðir sem nýta má í fleiri skólum. Lindaskóli í Kópavogi hefur þegar tekið hug-

myndafræðina upp að fyrirmynd starfsins í Vestmannaeyjum. Ef fleiri skólar bætast við verður eitt af hlutverkum KN-seturs að sjá um fræðslu og handleiðslu kennara, en Svava hefur haft umsjón með þeim þætti.

Börnin fara áfram þegar þau eru tilbúin

Reglulegt stöðumat er einn af lykilþáttum Kveikjum neistann. Læs2 og Læs3 eru notuð til að fylgjast með lestrarfærni en strax í fyrsta bekk er staða nemenda metin reglulega.

„Við mælum þrisvar á ári hversu marga bókstafi og hljóð börnin kunna. Þegar þau hafa brotið lestrarkóðann og náð ákveðnum grunni fara þau að tengja saman bókstafi og þjálfa sig áfram. Síðan fara þau yfir í að lesa orð og setningar.“

Einar segir nálgunina byggjast á því að börnin fari áfram eftir eigin stöðu og færni en ekki eingöngu eftir því hvar bekkurinn er kominn í námsefninu. „Þau börn sem hafa brotið lestrarkóðann fara

áfram í þjálfunarhópa en þau sem hafa ekki náð honum halda áfram að þjálfa bókstafi og hljóð. Það er engum hleypt áfram í næsta námsefni án þess að hafa náð tökum á því sem á undan kemur. Eftirfylgnin verður þannig miklu markvissari.“

Náttúrufræðin næst

Næsta skref er að þróa nálgun í náttúrufræði sem er sambærileg þeirri sem beitt er í lestri og stærðfræði. Þar verður þó ekki byrjað í 1. bekk. „Þar fer megináherslan í lesturinn. Hugmyndin er að byrja skimun í kringum 4. bekk og fylgjast síðan árlega með því hvernig nemendur standa í grunnþáttum náttúruvísinda.“

Markmiðið er að nemendur hafi traustan grunn þegar þeir koma á unglingastigi og síðar í framhaldsskóla. „Við viljum að börnin séu betur nestuð þegar kemur að flóknari verkefnum á unglingastigi og í framhaldsskóla. Þetta er eitt af því sem við stefnum að því að þróa áfram á næstu misserum,“ segir Einar Gunnarsson.

Hvað finnst foreldrum?

Sigurlaug Björk og Georg Reynslan af Kveikjum neistann

Námið mætir barninu þar sem það er stött

Agla Hrönn og Úlfur Baui voru í fyrsta árganginum

Foreldrarnir ánægðir með lestur, hreyfingu og ástríðutíma

Allir geta lært Vilja meiri áherslu á félagsfærni

Agla Hrönn og Úlfur Baui Georgsbörn eru í 6. bekk Grunnskóla Vestmannaeyja og tilheyra fyrsta árganginum í Kveikjum neistann. Foreldrar þeirra, Sigurlaug Björk Böðvardsdóttir og Georg Ögmundsson, segja reynsluna mjög góða og hafa samanburð við fjögur eldri börn sem gengið hafa í Grunnskóla Vestmannaeyja. „Við þekkjum í raun ekkert annað þegar kemur að þessum tveimur börnun en höfum samanburðinn við eldri systkini þeirra,“ segir Sigurlaug.

Hún segir þau jafnframt hafa verið einstaklega heppin með kennara og stuðningsfulltrúa alla skólagönguna. Börnin hafi frá upphafi verið ánægð í skólanum og fari glöð af stað á morgnana. „Hvort kennarnir og stuðningsfulltrúarnir eigi stærri þátt í því en verkefnið sjálft get ég ekki fullt, en þau hafa alltaf verið mjög ánægð í skólanum.“

Ástríðutímarnir hitta í mark

Ástríðutímarnir eru meðal þess sem vekur mesta lukku. Agla Hrönn og Úlfur Baui eru ólík og áhugasvið þeirra sömuleiðis. Annað sekir frekar í landafræði, náttúrufræði og myndmennt en hinn í fönður og spil. „Það er alltaf tilhlökkun eftir ástríðutímunum. Jafnvel þótt hópurinn sem þau helst vilja velja sé fullsetinn er fjórleitt eitthvað annað í boði sem þeim finnst álika spennandi.“

Skóladagurinn er jafnframt brotinn upp með fjölbreyttum hætti. Dagarnir hefjast ýmist á lotum, til dæmis í smíðum, saumum og skák, eða með hreyfingu. Sigurlaug segir þessa uppbyggingu henta börnunum vel. „Hér fara kát börn út á morgnana og koma glöð heim.“

Lesturinn lagði grunninn

Lesturinn segir áhersluna á lestur frá fyrstu skólaárunum hafa skilað miklu. Gott drval bóka hafi hjálpað til við að vekja áhuga og

Sigurlaug Björk með Öglu Hrönn og Úlfu Bauu sem hafa verið með í KN frá byrjun. „Hér fara kát börn út á morgnana og koma glöð heim,“ segir Sigurlaug um reynsluna af verkefninu. Mynd aðsend.

samspil heimallestrar og yndis-lestrar í skólanum styrkt bæði lestur og lesskilning. „Þau voru fljót að ná góðum tökum á lestri. Mér finnst mikill styrkur að byrja á því að leggja þennan grunn því lesturinn er auðvitað undirstaða alls annars náms.“

Hreyfingin hefur ekki síður skipt máli. Það þurfi stundum ekki mikil til að hjálpa börnum að skipta um gir á milli verkefna. „Þau það að fá að standa upp og kannski hlaupa einn hring í kringum skól-

ann gerir þau móttækilegri fyrir næsta tíma. Þegar skóladagurinn er brotinn reglulega upp verður auðveldara að byrja á einhverju nýju.“

Ekki allir í sama boxi

Þjálfunartímarnir eru annar þáttur sem Sigurlaug nefnir sérstaklega. Þar er nemendum skipt eftir því hvaða færni þeir hafa náð og hvar þeir þurfa annaðhvort meiri þjálfun eða frekari áskoranir. „Mér finnst þetta stórsníðugt. Þar finnst

mér skólinn frekar mæta nemandanum þar sem hann er staddur en að nemandinn eigi að passa inn í eitt ákveðið box sem á að henta öllum.“

Foreldrarir fengu góða kynningu á Kveikjum neistann þegar verkefnið hófst og Sigurlaug segir auðvelt hafa verið að hrifast með. Hún hefði þó viljað halda áfram að fá jafn skýrar upplýsingar um mælingar og framvindu og fyrstu árin. „Þegar þau voru í Hamars-skóla var mikil áhersla á mælingar og við höfðum góða yfirsýn. Eftir að þau fóru yfir í Barnaskólann hafa skilaboðin heim minnkað. Ég er ekki viss um hvort enn sé verið að gera sömu mælingar eða hvort þær séu bundnar við ákveðna bekk.“

Félagsfærnin næsta stóra skref

Nú þegar börnin eru komin á sjötta ár í verkefninu segjast foreldrarir afar þakklátir fyrir að þau hafi fengið að hefja skólagönguna með þessum hætti. Sigurlaug telur áhersluna á lestur í upphafi einn stærsta styrk verkefnisins og síðan sé byggt markvissist ofan á þann grunn. „Þegar landafræði er orðið fag sem kallar fram tilhlökkun yfir því að mæta í skólan og kallast ástríðutími, þá myndi ég telja það sigur.“

Það er þó eitt sem Sigurlaug myndi vilja sjá fá enn meira vægi næstu árin: félagsþroski og samskipafærni. „Mig langar að sjá markvissa vinnu með þessa þætti strax frá fyrsta bekk. Að börnin læri að vera betri hvert við annað, sýna umburðarlyndi og virðingu og skilja að við erum öll ólík, með mismunandi styrkleika og þóssum því ekki öll í sama mót.“

Hún segir slíka færni ekki síður mikilvæga en hefðbundin nám þegar horft er til líðanar barna og samskipa þeirra til fleiri tíma. „Fyrir mér væri það helsti sigurinn – að allir geti lært og að öllum geti líðið vel í skólanum.“

Andrea Jóhannsdóttir og sonurinn Almar Brimir, sem er í 5. bekk.

Góður grunnur sem þarf að fylgja börnunum áfram

Ánægð með reynsluna af Kveikjum neistann Markviss vinna

með lestur hefur eflt sjálfstraust Hreyfingin hentar honum vel

Mikilvægt að tryggja samfellu frá Hamarsskóla yfir í Barnaskóla

Andrea segir reynslu fjölskyldunnar af Kveikjum neistann í Grunnskóla Vestmannaeyja hafa verið mjög góða. Sérstaklega hafi áherslan á lestur, vellíðan og stuðning við hæfi hvers barns reynst Almari vel. Hann hóf nám við GRV í 2. bekk var í Hamarsskóla til loka 4. bekkjar. Nú er hann kominn í Barnaskólann og Andrea leggur áherslu á að sá góði grunnur sem lagður var fyrstu árin fylgi honum áfram. „Við finnum fyrir skýrri áherslu á lestur, vellíðan nemenda og mikilvægi þess að hvert barn fái stuðning við hæfi. Samstarf heimilis og skóla hefur líka skipt okkur miklu máli og frá upphafi höfum við fengið mjög góðar upplýsingar og stuðning frá kennurum og stjórnendum um nám Almars og þær leiðir sem henta honum best,“ segir Andrea.

Lesturinn í öndvegi

Þegar Almar hóf nám við GRV í 2. bekk var Andrea ákveðin í að sérstök áhersla yrði lögð á lestur og lestrarfærni. Þar féll nálgun Kveikjum neistann vel að þörfum hans.

„Við höfum séð góðan árangur af markvissri vinnu með lesturinn og teljum að hún hafi styrkt sjálfstraust hans gagnvart náminu. Góður lestur og lesskilningur eru grunnur að öllu námi. Þegar barn er öruggt í lestri opnast fleiri tækifæri og það tekst á við ný viðfangsefni af meira sjálfsstrausti.“

Andrea nefnir einnig snemmtæka fhlutun og markvissa þjálfun sem mikilvæga styrkleika verkefnisins.

Hreyfingin hentar Almari vel

Almar hefur mikla hreyfiför og segir Andrea að sá þáttur Kveikjum neistann hafi hentað honum

Andrea Jóhannsdóttir og sonur hennar, Almar Brimir, sem er í 5. bekk. Andrea segir reynslu fjölskyldunnar af Kveikjum neistann mjög góða og að áhersla verkefnisins á lestur, hreyfingu og vellíðan henti Almari vel. Mynd aðsend.

sérstaklega vel. „Námsumhverfið hentar honum vel. Mér finnst líka mjög jákvætt að lögð sé áhersla á vellíðan og að hver nemandi fái tækifæri til að njóta sín á sínum forsendum.“

Samstarfið við skólann fær

sömuleiðis góða einkunn. „Skólinn hefur upplýst okkur vel um markmið, framkvæmd og framvindu verkefnisins. Við höfum sótt fundi þar sem farið hefur verið yfir stöðuna og næstu skref og það hefur hjálpað okkur

að styðja betur við nám Almars heima. Það skiptir miklu að allir sem koma að námi barnsins stefni í sömu átt.“

Samfellan milli skólanna mikilvæg

Nú þegar Almar er kominn úr Hamarsskóla yfir í Barnaskólann sér Andrea tækifæri til að styrkja Kveikjum neistann enn frekar.

„Ég vona að samfellan í áherslu og vinnubrögðum haldist sterk milli skólanna. Verkefnið hefur skapað góða umgjörð um nám og vellíðan nemenda og mér finnst mikilvægt að foreldrar sjái skýrt hvornig þessar áherslur fylgja börnunum áfram þegar þau flytjast milli skólanna.“

Andrea segir mikilvægt að sá góði grunnur sem lagður hefur verið í Hamarsskóla nýtist áfram í Barnaskólanum og síðan út alla grunnskólagönguna.

Verðmæt fjárfesting

Andrea vill sjá Kveikjum neistann halda áfram að þróast í Vestmannaeyjum og segir jafnframt mikilvægt að hlúa vel að kennurunum sem bera starfið uppi. „Ég myndi gjarnan vilja sjá verkefnið halda áfram að þróast og dafna í Eyjasamfélaginu. Það þarf að hlúa vel að kennurunum, tryggja þeim góða þjálfun og reglulega endurnemntun og um leið góða samfellu í framkvæmd verkefnisins milli skólanna.“

Hún segir verkefnið að sínu mati vera fjárfestingu sem náð langt út fyrir skólastofuna. „Ég tel að Kveikjum neistann sé verðmæt fjárfesting í menntun og velferð barna. Áframhaldandi stuðningur við verkefnið mun styrkja bæði skólastarfið og samfélagið okkar til framtíðar.“

Ragnheiður Lind Reynslan af Kveikjum neistann

Fundu strax mikinn mun á systkinunum

Óskar Ísak er í 6. bekk GRV Lestur gekk betur en foreldrarnir

þorðu að vona Hreyfing og ástríðutímar brjóta upp skóladaginn

Ragnheiður Lind Geirsdóttir, móðir Óskars Ísaks Brynjarssonar, sem er í 6. bekk Grunnskóla Vestmannaeyja, segir reynslu fjölskyldunnar af Kveikjum neistann hafa verið mjög góða. Óskar Ísak tilheyrir fyrsta árgangnum sem hefur unnið eftir hugmyndafræði verkefnisins frá upphafi skólagöngu.

Fjölskyldan hefur ákveðinn samanburð því eldri dóttir þeirra gekk ekki í gegnum sama fyrirkomulag. Ragnheiður segir muninn hafa komið fljótt í ljós. „Reynslan sem við höfum af verkefninu er ekkert nema góð. Við eigum eldri dóttur sem er ekki í þessu verkefni og fundum strax mikinn mun á skólagöngu þeirra systkina,“ segir Ragnheiður.

Bjuggust við meiri baráttu

Óskar Ísak er með ADHD og fleiri greiningar sem geta gert daglegt líf krefjandi. Ragnheiður segir foreldrana því hafa verið kvíðna þegar skólagangan hófst, ekki síst þegar kom að lestrarnáminu.

„Það var erfiðt að fá eldri dóttur okkar til að lesa og hafa áhuga á lestri. Þegar kom að Óskari viðurkennum við alveg að við bjuggumst við sömu baráttu og með eldri systur hans.“

Reynslan varð hins vegar önnur. Ragnheiður telur skipulagið í Kveikjum neistann, þar sem lestur er í forgrunni, hafa hentað syni hennar vel.

„Okkur þótti mun auðveldara að fá hann til að lesa og stíja kyrr við lesturinn. Lesskilningurinn er líka góður hjá honum og betri en við bjuggumst við.“

Hún telur sérstaklega mikilvægt að áherslan sé ekki eingöngu á

Mynd frá í sumar, Óskar Ísak, til vinstri og bróðir hans Óðinn Týr í Liverpool-skólanum. Í miðjunni er einn af þjálfurum Liverpool. Mynd aðsend.

hversu hratt börnin lesa heldur einnig hvort þau skilji það sem þau lesa.

Hreyfing og ástríðutímar

Ragnheiður segir fjölbreytna vera einn helsta styrkleika verkefnisins. Hún ber fyrirkomulagið saman við skólagöngu sinnar kynslóðar, þar sem langir kennslutímarnir áttu reynt á athygli nemenda.

„Mér finnst allt fyrirkomulagið

vel sett upp og fjölbreytt. Við vitum að það fyrirkomulag sem var þegar við vorum í skóla gekk engan veginn upp fyrir alla. Kennslutímarnir voru oft of langir og athyglin löngu raft.“

Hún telur ástríðutímana mikilvæga viðbótt. Þeir gefi börnunum tækifæri til að rækta eigin áhugamál en um leið kynnst einhverju nýju. „Að hafa ástríðutíma gefur börnunum tækifæri til að efla sín

áhugamál og kynnst nýjum. Svo skemmir auðvitað ekki fyrir að hreyfing er alla daga vikunnar. Það er mikill plús.“

Treystir skólanum og kennurunum

Ragnheiður er einnig ánægð með upplýsingagjöf skólans til foreldra en segir jafnframt mikilvægt að foreldrar séu í góðu sambandi við kennara. „Mér finnst skólinn standa sig vel í að upplýsa foreldrahópninn um framgang mála. Svo skiptir miklu máli að vera í góðu sambandi við kennarana til að vita hvornig gengur inni í kennslustofunni.“

Hún segir Óskar Ísak hafa verið sérstaklega heppin með kennara. „Ég er þeim ávinlega þakklát fyrir þá polítmáði sem þeir hafa sýnt honum og allt sem þeir hafa gert fyrir hann.“

Eftir fimn ára reynslu af Kveikjum neistann stendur tvennt upp úr hjá Ragnheiði, lesturinn og hreyfingin. Hún nefnir sérstaklega áhersluna á lesskilning og að skóladagurinn sé brotinn upp með reglulegri hreyfingu.

„Ég tel helstu styrkleikana vera áhersluna á lestur, og þá sérstaklega lesskilning frekar en eingöngu lesihraða, og meiri hreyfingu á hverjum degi til að brjóta upp skóladaginn.“

Ragnheiður segist ekki treysta sér til að segja kennurum hvornig þróa eigi verkefnið áfram.

„Ég er ekki kennari að mennt og hef aldrei unnið í skóla, þannig að ég á erfiðt með að segja hvað mætti gera öðruvísi. Ég treysti skólanum og við eigum mjög góð samskipti við hann.“

Andrea og Bjarki Reynslan góð af Kveikjum neistann

Skóladagurinn góð upplifun

Tvíburarnir Elmar og Benedikt í fyrsta árgangi Lestur, hreyfing

og ástríðutímar hafa reynst vel Jákvæð upplifun af skólanum

Andrea Káradóttir og Bjarki Ómarsson eiga synina Elmar og Benedikt sem eru í sjöttu bekk Grunnskóla Vestmannaeyja. Þeir eru í fyrsta árganginum sem hefur unnið eftir hugmyndafræði Kveikjum neistann frá upphafi skólagöngu og foreldrarir segja reynsluna mjög góða.

Þótt þau hafi ekki beinan samanburð telja þau ýmislegt í nálgun Kveikjum neistann hafa hentað drengjunum vel. Þar skipti miklu áherslan á lestur og lesskilning, regluleg hreyfing og að verkefni séu löguð að getu nemenda. „Við þekkjum í raun ekkert annað þar sem þeir eru í þessum tilraunaárgangi og hafa verið frá fyrsta bekk. Ég get því ekki fullt að hugmyndafræðin ein og sér sé ástæðan fyrir því að þeim gengur vel og upplifun þeirra af skólanum er jákvæð, en ég tel líklegt að Kveikjum neistann eigi stóran þátt í því,“ segir Andrea.

Lesskilningur mikilvægur

Hún segir ýmsa þætti verkefnisins hafa hentað drengjunum sérstaklega vel. Þar nefnir hún fyrst lesturinn og þá áherslu sem lögð var á hann strax í upphafi skólagöngunnar. „Lesturinn hefur frá upphafi gengið vel. Áherslan á lesskilning fremur en hraða varð til þess að skilningur þeirra á efninu er góður. Mikil áhersla á lestur í upphafi skólagöngunnar setti tóninn alveg klárlega.“

Hreyfingin hefur ekki síður fallið vel að þörfum þeirra. „Þeir eru orkumiklir og miklir íþróttamenn og því hentar hreyfingin þeim einstaklega vel. Þeim finnst mjög gaman að byrja daginn á hreyfingu.“

Verkefni við hæfi

Andrea segir þjálfunartímana einnig vera einn af styrkleikum verkefnisins. Þar fái nemendur verkefni sem miðast betur við stöðu þeirra og getu hverju sinni. Þannig sé markmiðið að nemendur fái áskoranir við hæfi án þess

Andrea Káradóttir með sonum sínum, Elmar og Benedikt, á heimavelli Manchester City. Andrea segir lestur, hreyfingu og verkefni við hæfi hafa reynst þeim sérstaklega vel. Mynd aðsend.

að námsefnið verði annaðhvort yfirþyrmandi eða of auðvelt. „Eftir því sem ég best veit hefur það gengið mjög vel. Þeir eiga hvorki í erfiðleikum með náms efnið né leiðist þeim sem getur gerst þegar verkefni eru annaðhvort of þung eða of létt.“

Þetta telur Andrea mikilvægjan þátt í jákvæðri upplifun drengjanna af skólanum. Þegar nemendur fái verkefni sem hæfi getu þeirra séu meiri líkur á að þeir halda áhuganum og finni að þeir ráði við þær áskoranir sem fyrir þá eru lagðar.

Ástríðutímarnir vinsælir

Ástríðutímarnir hafa sömuleiðis verið vinsælir hjá Elmar og Benedikt. Andrea segir það hafa mikið að segja að geta brotið skóladaginn upp og enda á verk-

efnum sem vekja áhuga nemenda. „Þegar þreytan er farin að segja til sín er frábært að þeir fái að gera eitthvað sem þeim þykir skemmtilegt. Það verður oft til þess að skóladagurinn í heild verður góð upplifun.“

Þar sjá foreldrarir einn af kostum hugmyndafræðinnar: að horft sé til fleiri þátta en hefðbundinna námsgreina og reynt að halda áhuga og virkni barnanna út skóladaginn.

Upplýsingagjöfin meiri í upphafi

Foreldrarir segja upplýsingagjöf hafa verið mikla fyrstu árin. Þá hafi verið haldnir reglulegir fundir þar sem verkefnið, markmið þess og framvindu voru kynndir foreldrum. „Það hefur heldur dregið úr því eftir því sem á hefur líðið

en það teljum okkur engu að síður hafa nokkuð skýra mynd af því hvornig strákunum gengur.“

Andrea segir erfiðt að bera reynslu sona sinna saman við annað skólastar þar sem þeir hafa verið í Kveikjum neistann frá fyrsta degi. Fyrir fjölskylduna vegi þó þyngst að drengjunum líði vel í skólanum, þeim gangi vel í námi og þeir mæti verkefnum skóladagins með jákvæðu hugarfni.

Eftir nær sex ár í verkefninu sé heildarmyndin því góð. Lesturinn hafi fengið sterkan grunn, hreyfingin hentað drengjunum vel og þjálfunar- og ástríðutímarnir hjálpað til við að gera skóladaginn fjölbreyttari. Reynslan hingað til gefi fjölskyldunni því ríka ástæðu til að vera ánægð með skólagöngu þeirra.

Við höfum þurft að ryðja brautina

Margrét Kristjánsdóttir og Íris Pálsdóttir, kennarar í Hamarskóla Grunnskóla Vestmannaeyja, hafa ásamt Erlu Signýju Sigurðardóttur og Elínborgu Eir Sigurfinnsdóttur tekið þátt í þróunarvinnunni við Kveikjum neistann frá upphafi. Þær segja verkefnið hafa kallað á miklar breytingar í kennsluháttum og nýja hugsun, en reynslan eftir rúm fimm ár sé góð. Þær sjá meiri gleði, öryggi og seiglu hjá nemendum og segja einn stærsta lærdóminn hafa verið að hægja á og gefa grunnþáttum námsins meiri tíma.

Hver er ykkar reynsla af Kveikjum neistann og hvaða breytingar hafði þið helst séð hjá nemendum? „Okkar reynsla er mjög góð og margvísleg,“ segir Margrét. „Ein stærsta breytingin er að við höfum hægt verulega á náminu. Við förum vel og vandlega í grunnþætti íslensku og stærðfræði og leggjum mikla áherslu á endurtekningu. Stundataflan hefur líka verið einfölduð og hreyfing fær meira vægi.“

Íris segir þjálfunartímana hafa reynst sérstaklega vel. „Fjórúmm sínu í viku erum við með þjálfunartíma þar sem þrír og fjáfnuð fjórði kennarinn kemur inn. Þetta eru miklir gæðatímar. Nemendum er skipt í hópa eftir styrkleikum og hver og einn fær verkefni og áskoranir við hæfi.“

Hugarfar skipar einnig stóran sess. „Við vinnum markvisst með hugtök eins og seiglu, jákvæðni, hjálpssemi og vöxt,“ segir Margrét. „Markmiðið er að nemendur tileinki sér þessa hugsun og noti hana sjálfir. Við teljum þessar áherslur hafa skilað sér í aukinni gleði og betri líðan.“

Foreldrasamstarfið er stór þáttur í verkefninu og þar skiptir heimalesturinn miklu máli.

„Við viljum fá foreldrana með okkur á lestina,“ segir Íris. „Það gerist lítið án góðrar samvinnu heimilis og skóla. Þetta á sérstaklega við um heimalesturinn sem skiptir gríðarlega miklu máli. Þar þurfa skólinn og heimilið að vinna saman.“

Finnið þið mun á áhuga, sjálfstæði og viðhorfi nemenda til náms?

„Já, svo sannarlega,“ segir Margrét. „Við finnum meiri metnað og gleði í lestrinum og jákvæðara viðhorf til heimalestrar. Við sjáum líka mun á seiglu nemenda, enda vinnum við stöðugt með hana.“

Árinn nefnir ástríðutíma sem dæmi um hvernig byggja megi upp áhuga og gleði. „Nemendur velja sér viðfangsefni strax að morgni og hlakka síðan til að fara í það í lok dags. Þeir fara því oft gladdir og kátir heim úr skólanum.“

Viðfangsefnin eru valin í samvinnu við nemendur og breytast yfir skólaárið. „Þau hafa meðal annars stungið upp á leir, perlum, sköpun, tækni, boccia, golfi, útleikjum, fótbolta, kubbum, spilum og gönguferðum,“ segir Íris.

„Þarna fá þau tækifæri til að sinna einhverju sem þau hafa raunverulegan áhuga á.“

Einn af lykilþáttum Kveikjum neistann er að mæta hverju barni þar sem það er statt. „Það hefur haft mjög jákvæð áhrif,“ segir Margrét. „Nemendur verða öruggari þegar þeir fá námsefni við hæfi. Fyrir okkur kennaranna hefur þetta hins vegar verið mikil áskorun. Það hafa farið ófáir tímar, sviti

Margrét Kristjánsdóttir og Íris Pálsdóttir, kennarar í Hamarsskóla, hafa tekið þátt í Kveikjum neistann frá upphafi. Þær segja hægari takt, markvissa þjálfun og ástríðutíma hafa aukið öryggi, seiglu og gleði nemenda. Mynd aðsend.

Ættartré Neistans.

og tár í þessa vinnu.“

Eftir rúm fimm ár sé hins vegar komin mikilvæg reynsla og þekking. „Stundum er stærsta áskorunin einfaldlega að breyta taktinum og eigin hugsun um kennsluna,“ segir hún.

„Þjálfunartímarnir eru lykilatriði í þessu,“ bætir Íris við. „Þar getum við betur tryggt að allir fái áskoranir miðað við eigin hæfni. Þannig þarf enginn stöðugt að glíma við verkefni sem eru annaðhvort of létt eða of erfið.“

Hvað hefur reynst best – og hvað hefur verið erfiðast?

„Að hægja á öllu stendur upp úr,“ segir Íris. „Sömuleiðis breytingarnar á stundatöflunni,

þjálfunartímarnir, ástríðutímarnir
og vinnan með hugarfar.“

Margrét segir námsmatið einnig hafa tekið miklum breytingum. „Við í GRV höfum einfaldað námsmatið og gert það skýrara, bæði fyrir okkur og foreldra. Mikil eftirfylgni er með stöðu nemenda og þannig sjáum við betur um hvar hvert barn stendur hverju sinni.“

Þær segja þróunarstarfið þó langt frá því að hafa verið auðvelt. „Við höfum verið í þessu frá upphafi ásamt Erlu Signýju Sigurðardóttur og Elínborgu Eir Sigurfinnsdóttur og vinnan hefur verið bæði mikil og krefjandi,“ segir Margrét. „Við höfum þurft að ryðja brautina, tileinka okkur nýja hugsun og fara út fyrir það sem við þekktum áður.“

„Verkefnið er alltaf í þróun og við höfum þurft að standa og falla með þeim leiðum sem við höfum valið,“ segir Íris. „En við eigum frábært samstarfsfólk sem hefur farið þessa leið með okkur. Allir hafa lagt á eitt um að láta þetta ganga og gera það vel.“

Þær segja stuðninginn ekki aðeins koma innan skólans. „Það er líka frábært að sjá hvað margir í samfélaginu eru tilbúnir að hoppa á lestina,“ segir Margrét og nefnir Bókasafn Vestmannaeyja sérstaklega.

„Samkennarar okkar og allt starfsfólk skólans eiga mikinn heiður skilinn,“ segir Íris. „Þetta hefur verið sameiginleg þróunarvinna og árangurinn verður ekki til nema margir leggist á eitt.“

Neistinn úr Eyjum skilar árangri í Kópavogi

Lindaskóli tók upp hugmyndafræðina sem þróuð var í Grunnskóla Vestmannaeyja – Skólastjórnendur segja góðan árangur bæði námslega og félagslega

Kveikjum neistann, sem þróað hefur verið við Grunnskólann í Vestmannaeyjum frá 2021, hefur fest sig í sessi í Lindaskóla í Kópavogi. Þar segja stjórnendur reynsluna góða og verkefnið hafa skilað árangri bæði í námi og félagslegum þáttum skólafarfsins.

Lindaskóli hóf að vinna eftir hugmyndafræðinni á yngsta stigi og árið 2024 var gerður þriggja ára samstarfssamningur um innleiðingu verkefnisins. Margrét Ármann, skólastjóri Lindaskóla, og Nanna Þóra Jónsdóttir, sérkennari og verkefnastjóri Kveikjum neistann við skólann, lýstu reynslunni í grein sem þær skrifuðu og birtist á Vísi 21. mars 2026 undir fyrirsögninni Kveikjum neistann í Lindaskóla.

„Hjá okkur í Lindaskóla hefur þessi nálgun skilað mjög góðum árangri, bæði í námslegum og félagslegum þáttum skólafarfsins,“ skrifa þær.

Í greininni segja þær reglulegt stöðumat gera kennurum kleift

Ástríðutímar í GRV. Krakkar í Grunnskóla Vestmannaeyja í ástríðutíma, einum af lykilþáttum Kveikjum neistann. Linda-skóli í Kópavogi hefur tekið upp þætti úr hugmyndafræðinni og reynslan þar lofar góðu. Mynd Óskar Pétur.

að fylgjast betur með stöðu hvers nemanda og grípa fyrir inn í þegar þörf er á stuðningi. Þær segja ástríðutíma jafnframt hafa haft jákvæð áhrif á félagslegan þroska, samskipti og samvinnu nemenda.

Reynslan í Lindaskóla er þannig dæmi um hvernig hugmyndafræði sem þróuð hefur verið við Grunnskólann í Vestmannaeyjum hefur færst út fyrir Eyjarnar og inn í daglegt skólafarf annars

sveitarfélags.

– Heimild: Grein Margrétar Ármann og Nönnu Þóru Jónsdóttur, „Kveikjum neistann í Linda-skóla“, birt á Vísi 21. mars 2026.

Hressir peyjar í Hamarsskóla ánægðir með skólann sinn. Mynd Óskar Pétur.

Frá Vestmannaeyjum í norska skóla

≡ **Rannsóknir sýna framfarir í lestri** ≡ **Norskir skólar taka upp Kveikjum neistann**

Kveikjum neistann hefur vakið athygli út fyrir landsteinana. Niðurstöður rannsókna úr Grunnskóla Vestmannaeyja hafa birst í vísindagreinum og fengið umfjöllun í norskum fjölmiðlum. Þá hafa norskir skólar tekið upp þætti úr verkefninu, meðal annars aukna hreyfingu og ástríðutíma. Norska ríkisútvarpið NRK fjallaði um niðurstöður úr fyrsta árganginum sem tók þátt í verkefninu. Þegar nemendur hófu fyrsta bekk haustið 2021 gátu 58% þeirra lesið einstök orð. Um vorið var hlutfallið komið í 100%.

Hlutfall þeirra sem gátu lesið setningar fór úr 28% í 96% og þeirra sem gátu lesið samfelldan texta úr rúmlega 8% í 88%. „Allir í fyrsta bekk hafa náð lestrarkóðanum. 96 prósent þeirra lesa heilar setningar eftir eitt ár,“ sagði Hermundur Sigmundsson í samtali við NRK.

Líðan og upplifuð færni
Rannsóknir tengdar verkefninu hafa einnig beinst að tengslum líðanar og upplifaðrar færni nemenda. Í rannsókn á íslenskum börnum á aldrinum sex til fimmtán ára komu fram tengsl milli

þess hvernig þeim leið í skóla og hvernig þau mátu eigin færni.

Niðurstöðurnar bentu jafnframt til þess að eldri nemendur kynnu almennt verr við sig í skólanum og teldu sig síður hafa góða færni í lestri, stærðfræði og náttúrufræði en yngri nemendur.

Norska menntablaðið Utdanningsnytt hefur fjallað um verkefnið Tenn gnisten, sem sækir fyrirmynd til Kveikjum neistann. Hermundur er faglegur leiðtogi verkefnisins og þrír skólar í Innlandet hafa tekið þátt.

Þar hafa meðal annars verið teknir upp þættir á borð við

aukna hreyfingu og ástríðutíma. Kennarar sem rætt var við lýstu jákvæðri reynslu og sögðu nemendur meðal annars einbeittari eftir hreyfingu og sýna aukinn áhuga í ástríðutímum.

Verkefni sem hófst í skólastofum Grunnskóla Vestmannaeyja hefur þannig orðið viðfangsefni vísindarannsókna, fengið athygli norskra fjölmiðla og orðið fyrirmynd að þáttum í skólastarfi í Noregi.

Nýlega var Hermundur kallaður fyrir nefnd stjórnmalafólks í Noregi þar sem hann kynnti Kveikjum neistann í Vestmannaeyjum.

Öflugir fræðimenn að baki hugmyndafræðinni

Kveikjum neistann sækir fræðilegan grunn meðal annars í rannsóknir þekktra vísindamanna á sviði lestrar, náms, færniþróunar, áhugahvatar og sálfræði.

Á sviði lestrar og læsis er meðal annars vísað til rannsókna Stanislas Dehaene, Heikki Lyytinen, Maggie Snowling og Kate Nation. Þá byggir hugmyndafræðin á rannsóknum K. Anders Ericsson um markvissa þjálfun, Mihaly Csikszentmihalyi um flæði, Carol Dweck um gróskuhugarfar og Angelu Duckworth um þrautseigju.

H-stuðull fræðimannanna

H-stuðull (h-index) er mælikvarði

á umfang og áhrif vísindastarfs og tekur mið af bæði fjölda birtra greina og fjölda tilvitnana í þær.

H-stuðull 100 merkir að fræðimaður hafi birt að minnsta kosti 100 greinar sem hver hefur fengið 100 eða fleiri tilvitnanir.

Samkvæmt samantekt Kveikjum neistann eru H-stuðlar fræðimannanna:

- Stanislas Dehaene - 202
- Carol Dweck - 164
- Maggie Snowling - 127
- K. Anders Ericsson - 111
- Heikki Lyytinen - 92
- Angela Duckworth - 91
- Mihaly Csikszentmihalyi - 86
- Kate Nation - 78

Hermundur og Mihaly Csikszentmihalyi, einn af brautryðjendum jákvæðrar sálfræði, á Íslandi 2018.

Heikki J. Lyytinen, prófessor emeritus í sálfræði við Jyväskylä-háskóla í Finnlandi og einn af helstu alþjóðlegu fræðimönnum um lestrarnám og lesblindu á ráðstefnu um KN í Vestmannaeyjum 2022.

Sjö vísindagreinar spróttnar úr Kveikjum neistann

≡ Átján stöðumatstæki hafa verið þróuð eða aðlöguð

≡ Rannsókn bendir til góðrar líðanar yngstu nemendanna í Eyjum

Sjö vísindagreinar sem tengjast Kveikjum neistann hafa verið birtar frá því verkefnið hófst við Grunnskóla Vestmannaeyja. Þá hefur rannsóknarteymið þróað eða aðlagð átján stöðumatstæki sem ná meðal annars til læsis, líðanar, upplifaðrar færni, félagsfærni og áhugahvatar barna.

Líður betur en norska samanburðarhópnum

Ein rannsóknin sneri að líðan og öryggi 146 nemenda í 1. til 3. bekk GRV. Niðurstöðurnar voru bornar saman við svör 1185 norskra barna. Niðurstöðurnar bentu til þess að börnunum í Vestmannaeyjum liði marktækt betur en börnunum í norska samanburðarhópnum. Ástríðutímar nutu mestra vinsælda meðal Eyjabarnanna en íþróttir, sund og önnur hreyfing komu þar næst.

Líðan og færni tengjast

Önnur rannsókn náði til 378 íslenskra nemenda í 1. til 9. bekk. Þar var kannað hvernig þeim líkaði í skólanum og hvernig þeir upplifðu eigin færni í lestri, stærðfræði, náttúrufræði og íþróttum. Niðurstöðurnar sýndu tengsl milli þess hversu vel nemendum líkaði við námsgreinar og hvernig þeir mátu eigin færni. Einnig kom fram að eldri nemendur mátu líðan sína og færni almennt lægra en þeir yngri, að íþróttum undanskildum.

Stelpur í Hamarsskóla taka í spil í ástríðutíma þar sem nemendur fá að takast á við verkefni sem þau hafa áhuga á.
Mynd Óskar Pétur.

Átján stöðumatstæki

Samhliða rannsóknunum hafa verið þróuð eða aðlöguð átján stöðumatstæki. Þar á meðal eru LÆS2 og LÆS3 í lestri, stöðumat í skapandi skrifum fyrir 4. bekk, fimm vörður í stærðfræði og þrjár í náttúrufræði.

Einnig er lagt mat á færni og ánægju nemenda í námsgreinum og líðan og öryggi þeirra í skólanum. Önnur stöðumatstæki snúa

meðal annars að ástríðu, þrautseigju, gróskuhugarfari, sköpun og félagsfærni.

Nýr kvarði fyrir félagsfærni

Meðal nýrri rannsókna er þróun nínu atriða kvarða til að meta félagsfærni barna á aldrinum þriggja til fimm ára. Í vísindagrein sem birt var árið 2026 er fjallað um þróun kvarðans, áreiðanleika hans og réttmæti.

Kvarðanum er ætlað að auðvelda kennurum og öðru fagfólki að greina styrkleika barna og þá þætti félagsfærninnar sem ástæða er til að styrkja. Rannsóknirnar sjö og stöðumatstækin átján sýna þannig breidd rannsóknarhluta Kveikjum neistann. Þar er bæði fylgst með námslegri færni og þáttum á borð við líðan, félagsfærni, áhuga og upplifun barnanna á eigin getu.

Stofnendur Andvara: Andri Sveinsson og Dóra Björg Marinósdóttir, Helga Ingunn Stefánsdóttir og Guðmundur Kristjánsson, Þuríður Reynisdóttir og Ágúst Guðmundsson, Sigurður Gísli Pálmason, Jón Felix Sigurðsson og Ólga Lilja Ólafsdóttir, Líney Pálsdóttir og Birgir Örn Birgisson, Tryggvi Hjaltason og Guðný Sigurmundsdóttir.

Andvari vill flýta umbótum í menntakerfinu

Stjarnan í suðri í skólamálum á Íslandi

≡ Eyjamaðurinn Tryggvi Hjaltason kom að því að ýta Kveikjum neistann úr vör í Vestmannaeyjum ≡ Segir reynsluna þaðan hafa veitt starfi Andvara innblástur ≡ Vill prófa lausnir, mæla árangur og færa það sem virkar yfir á stærri vettvang

Tryggvi Hjaltason, framkvæmdastjóri farsældarhraðsins Andvara, hefur lengi látið sig menntamál varða. Hann skrifaði m.a. skýrslu um stöðu drengja í menntakerfinu fyrir stjórnvöld árið 2024 og kom að samtalinu í undirbúningi Kveikjum neistann. Nú leiðir hann starf Andvara, sjálfseignarstofnunar sem sex fjölskyldur stofnuðu árið 2025 og hefur meðal annars það að markmiði að styðja verkefni sem geta skilað mælanlegum árangri í menntakerfinu.

Tryggvi segir reynsluna í Vestmannaeyjum hafa verið mikilvægan innblástur fyrir starf Andvara. Þar sé ekki aðeins Kveikjum neistann að finna heldur mikla grósku á öllum skólastigum. Hann telur jafnframt að áhrif verkefnisins séu farin að sjást víðar í íslensku skólastarfi.

Tryggvi: Kveikjum neistann er í mínum huga þegar orðið fallegt blóm í samfélaginu.

Hvað er Andvari og hvert er markmiðið með starfseminni?

„Andvari er farsældarhraðall og sjálfseignarstofnun til almannaheilla. Við viljum styðja við verkefni sem geta skilað mælanlegum samfélagslegum árangri. Hugmyndin er að leggja til fjármagn og sérþekkingu, hjálpa góðum verkefnum af stað og styðja við að lausnir sem reynast vel geti náð meiri útbreiðslu.“

Starfsviðið er vítt og nær, auk menntamála, meðal annars til heilbrigðismála, rannsókna, æskulýðs- og menningarmála og almennrar velferðar.

Hvernig nálgist þið menntamálin?

„Við viljum ekki eingöngu greina vandann heldur líka fara í aðgerðir. Prófa lausnir, mæla árangurinn og sjá hvað raunverulega virkar. Ef eitthvað skilar góðum árangri þarf síðan að finna leið til að færa það yfir á stærri vettvang.“

Andvari hefur meðal annars komið að þjóðaráttaki í stærðfræði með Evolytes, stuðningi við íslenska útgaflu lestrarforritsins GraphoGame, þróun námsgagna m.a. namsgogn.is og kennaralón.is og verkefnum tengdum málþroska barna svo eitthvað sé nefnt.

Eitt umfangsmesta verkefnið er samstarfið við Evolytes. Andvari fjármagnaði aðgang að stærðfræðikerfinu fyrir börn í tveimur árgöngum grunnskóla skólaárið 2025 til 2026 og verkefnið heldur áfram skólaárið 2026 til 2027.

Samkvæmt tölum Andvara tóku 9.720 nemendur í 161 grunnskóla þátt í Stóru stærðfræðikeppninni haustið 2025. Þeir leystu tæplega 1,8 milljónir dæma á 36 dögum

og yfir skólaárið tókust þeir á við yfir 9 milljónir spurninga.

Þú hefur sérstaklega skoðað stöðu drengja í menntakerfinu. Hvers vegna?

„Staða drengja hefur verið mér hugleikin lengi. Ég vann meðal annars greiningu fyrir stjórnvöld árið 2024 um stöðu þeirra í menntakerfinu. En þetta snýst auðvitað um stærri myndina; að tryggja að öll börn fái tækifæri til að ná eins langt og hæfileikar þeirra standa til.“

Tryggvi segir slakan námsárangur ekki eingöngu vera skólamál. Afleiðingarnar geti orðið bæði félagslegar og efnahagslegar og fylgt einstaklingum og samfélaginu til langs tíma.

Andvari hefur meðal annars birt greiningar á þróun Íslands í PISA og mögulegum langtímaafleiðingum þess að grunnfærni nemenda dragist saman. Þar hefur verið bent á að efnahagslegt tjón geti orðið gríðarlegt ef þróuninni verður ekki snúið við og nemur sá kostnaður á verðlagi dagsins í dag 38 milljónum króna á hverja einustu manneskju sem mun búa á Íslandi yfir næsta mannsaldur í formi skertrar getu til verðmætastöðvunar. Heildaráhrifin hafa verið metin á um 14.500 milljarða króna.

Hvernig tengist þessi vinna Kveikjum neistann í Vestmannaeyjum?

„Ég fékk að koma að samtalinu sem ýtti Kveikjum neistann úr vör og tel að lykilþættir verkefnisins séu gríðarlega verðmætir þegar kemur að því að leyfa börnunum okkar að blómstra í skólastarfi.“

Kveikjum neistann. Reynslan sem nú verður til í Grunnskóla Vestmannaeyja er því orðin innlegg í miklu stærri umræðu um hvernig við getum bætt námsárangur og líðan íslenskra barna.“

Fyrsti árgangurinn í Kveikjum neistann er nú kominn í 6. bekk. Er hægt að tala um árangur strax? „Ég er sammála skólastjórnendum um að það sé of snemmt að kveða upp endanlegan dóm. Verkefnið er til tíu ára og það þarf að fylgja niðurstöðunum eftir af vandvirkni.“

Eins og fram kom í viðtali Eyjafréttar við Önnu Rós Hallgrímsdóttur og Einar Gunnarsson, skólastjóra GRV, í síðasta blaði eru fyrstu vísendingar þó jákvæðar.

Tryggvi segir árangurinn ekki eingöngu felast í mælingum á námsárangri.

„Það er ekki síður verðmætt að sjá þau fallegu áhrif sem verkefnið hefur haft á áhuga samfélagsins í Vestmannaeyjum á menntamálum. Foreldrar taka meiri þátt, stjórnmalaflokkarnir hafa verið samstíga um að lyfta menntamálunum og mikill metnaður er lagður í mælingar og að skilja hvað virkar.“

Hann segir þetta eitt mikilvægasta framlag verkefnisins hingað til.

„Kveikjum neistann er í mínum huga þegar orðið fallegt blóm í samfélaginu. Starf Andvara hefur til dæmis dregið mikinn innblástur frá Vestmannaeyjum og ég veit að margir horfa til okkar í Eyjum á öllum skólastigum sem eins konar norðurstjörnu – eða eigum við kannski frekar að segja suðurstjörnu.“

Fjölskyldurnar sex að baki Andvara

Að baki Andvara standa sex fjölskyldur. Þau eru Andri Sveinsson og Dóra Björg Marinósdóttir – Andri er fjárfestir og fyrrverandi meðeigandi hjá Novato.

Ágúst Guðmundsson og Þuríður Reynisdóttir. Ágúst er athafnamaður og einn stofnenda Bakkavarar. Birgir Örn Birgisson og Líney Pálsdóttir. Birgir Örn er fjárfestir með langa reynslu af fjárfestingum og fyrirtækjarekstri. Guðmundur Kristjánsson og Helga Ingunn Stefánsdóttir. Guðmundur er forstjóri Brims og hefur um árabil verið áberandi í íslenskum sjávarútvegi. Sigurður Gísli Pálmason og Jón Felix Sigurðsson. Sigurður Gísli er athafnamaður úr fjölskyldunni sem byggði upp Hagkaup og IKEA á Íslandi. Tryggvi Hjaltason og Guðný Sigurmundsdóttir. Tryggvi er framkvæmdastjóri Andvara og einn stofnenda.

Kveikjum neistann

Jákvæðar niðurstöður en verkefnið enn í próun

Eftir fimm ára starf Kveikjum neistann í Grunnskóla Vestmannaeyja liggja fyrir skýrar jákvæðar vísbendingar. Fyrsti árgangurinn, sem hefur unnið eftir hugmyndafræðinni frá upphafi skólagöngu, er nú kominn í 6. bekk og niðurstöður benda til góðs árangurs í námi. Í samanburðarrannsókn náðu 83% nemenda viðmiðum Læs2 gegn 53% í samanburðarhópi og í lok síðasta skólaárs var hópurinn yfir landsmeðaltali í stærðfræði og vel í meðallagi í lestri.

Umfjöllun Eyjafréttar sýnir jafnframt mikla samstöðu um verkefnið. Foreldrar lýsa almennt góðri reynslu og nefna sérstaklega áherslu á lestur, hreyfingu, þjálfun og ástríðutíma auk þess að verkefni séu betur löguð að getu hvers barns. Skólastjórnendur og starfsfólk sjá jákvæð merki í áhuga, félagsfærni og viðhorfi nemenda til náms.

Styrkur verkefnisins virðist ekki

Áhuginn fær að ráða: Nemendur í ástríðutíma þar sem þeir fá að velja verkefni eftir áhugasviði og rækta styrkleika sína. Mynd Óskar Pétur.

síst liggja í því að skólinn stendur ekki einn. Foreldrar, Vestmannaeyjabær, bókasafnið og samfélagið hafa tekið þátt og barna- og menntamálaráðuneytið styður starfið. Inga Sæland ráðherra hefur lýst eindregnum stuðningi og viðræður standa yfir um að hugmyndafræðin verði tekin upp í fleiri skólum.

Niðurstaðan er því jákvæð, en ekki endanleg. Verkefnið er aðeins hálfnað og enn eru ýmsir þættir sem þarf að skoða nánar. Þar á meðal er staða nemenda af erlendum uppruna og hvernig þeim hefur vegnað innan Kveikjum neistann. Eyjafréttir munu beina sjónum sérstaklega að þeim þætti í næsta blaði.

Neistinn sem kveiktur var í Vestmannaeyjum virðist því loga vel. Næstu ár munu skera úr um hvort árgangurinn festist í sessi og hvort reynslan úr Vestmannaeyjum geti orðið fyrirmynd fyrir íslenskt grunnskólastarf víðar um land.

Áhuginn fær að ráða í ástríðutímum

Ástríðutímar eru einn af þáttum Kveikjum neistann þar sem nemendur fá að velja verkefni eftir áhugasviði og rækta styrkleika sína.

Frá upphafi hefur framboðið verið fjölbreytt. Meðal verkefna hafa verið saumar, myndmennt, heimilisfræði, smíðar, forritun og golf, það síðastnefnda í samstarfi við

Golfklúbb Vestmannaeyja.

Framboðið hefur þróast með verkefninu og nemendur sjálfir fengið að koma með hugmyndir að viðfangsefnum. Markmiðið er að brjóta upp skóladaginn, efla áhuga og gefa börnunum svigrúm til að uppgötva og rækta sína ástríðu.

Líðan og félagsfærni vekur athygli

Í síðasta tölublaði Eyjafréttar var rætt við Önnu Rós Hallgrímsdóttur og Einar Gunnarsson um reynsluna af Kveikjum neistann. Þau sögðu kennara og annað starfsfólk finna greinilegan mun á nemendum sem hafa farið í gegnum verkefnið. Meðal þess sem veki athygli sé jákvæðni þeirra, þrautseigja og félagsfærni. Gestakennarar hafi einnig tekið eftir góðum anda í hópnum og

stuðningsfulltrúi með áratuga reynslu lýst honum sem „allt öðru vísi“.

Félagsleg tengsl nemenda hafa einnig verið skoðuð. Anna Rós sagði meiri blöndun nemenda hafa orðið til þess að börnin kynntust fleirum, bæði nemendum og kennurum, og að bekkjaskipting skipti minna máli. „Þau eru upp til hópa mjög félagslega hæf,“ sagði Anna Rós.

Vestmannaeyjabær